

ŞEHİRİ ADIMLAYAN HİKÂYELER ÖYKÜ YARIŞMASI BİRİNCİSİ

OSMAN KAYAN

BAŞKA BİR DÜNYA

Yirmi iki yıl, üç ay, dokuz gün, on bir saat ve kırk dakika... Geçer mi? Geçmişti! Geçmişti geçmesine ama bir ömrün güzelim yıllarını da alıp götürmüştü.

Eski mahkûm, gencecikken girdiği kapıdan altmışına merdiven dayamış ihtiyar birisi olarak çıktı. Ne yapacağını bilmeden yürüdü bir süre. Şehre, doğup büyüdüğü mahalleye gidecekti en nihayetinde ama tam şu anda, şimdinin şimdisinde ne yapacaktı? Yeni kavuştuğu özgürlüğün açgözlülüğüyle “Yürüsem mi usul usul...” diye düşündü. Gelgelelim şehir buradan yirmi beş kilometre uzaklıktaydı. Ufak bir parmak hesabından bu mesafeyi içerdeyken iki ayda yürüdüğü sonucuna ulaştı. Böylece yürümekten vazgeçip cezaevi yerleşkesinin az ilerisinden bir taksiye bindi.

— Nereye gideceksin ağabey, diye sordu şoför.

Nereye gideceğim? Bırakın nereye gideceğini, yıllarca ne yiyeceğine, ne zaman uyuyacağına bile başkalarının karar verilmiş birisi için bu soru özgürlüğü fıslıdayan sihirli bir cümle idi. Aslında ona nereye gitmek istediğini sormuyor, dilediği her yere gidebileceğini müjdeliyordu.

— Şehre, diye yanıtladı eski mahkûm. Sonra hareket eden aracın camından kayıp akan bu yeni, tuhaf dünyaya dalıp gitti.

Az sonra uzakta beliren şehri görüp heyecanla doğruldu oturduğu yerde. Gözlerini bir şeyler seçmeye çalışır gibi kıstı. Fakat dikkatli hali uzun sürmedi; mantar gibi çoğalan binaları, göğü delen kuleleri izlerken yeniden dalgınlaştı. Hiçbir kontrolü olmadan değişen kendi hayatında, bir anına bile dâhil olamadığı yaşantılarını düşündü. Tutsak olduğu süreçte annesini, babasını, bir ağabeyiyle iki ablasını kaybetmişti. Ne kalmıştı geriye? Eşi dostu, malı mülkü, yeri yurdu ne âlemdeydi? Sonra hepsine yabancı değil miydi artık? Uzaktan uzağa seyrettiği bu şehirde tanıdık hiçbir şey bulamayacağını, yirmi iki yıldan arta kalan kimsesizliğini düşündükçe ruhu adeta bir mengeneye sıkılıyordu. Sıkıntısından kaçmak için başını çevirip epey geride kalan cezaevine baktı, sonra yeniden şehre döndü. Bir ömür kadar eskiden, cezaevi aracının arkasında hiç bilmediği, yabancı olduğu bir hayata doğru giderken dönüp dünyasını bıraktığı şehre bakmıştı. Şimdi yirmi iki yıllık dünyası olan cezaevi ve bildiği tanıdığı ne

varsa geride kalmış, o yine tümüyle yabancı olduğu bir dünyaya doğru yola koyulmuştu. Şehri korkuyla süzerken şöyle düşündü: Altmışına merdiven dayadığı halde yeni bir hayat kurabilir mi insan?

— Tam olarak nereye gidecektin ağabey, diye sordu şoför bu defa.

Eski mahkûm şoförün sorusuyla zihnini yoran düşüncelerden bir anlığına kurtuldu ve:

— Büyük caminin oralarda insem olur, dedi.

Şehrin girişine geldiklerinde Büyük Cami otoyolun diğer tarafında göründü, fakat derin bir uçurumun öte yakasındaydı sanki. Eski mahkûm merakla karşıya nasıl geçeceklerini beklemeye başladı. Bu sırada taksi sağa doğru geniş kavis çizen, hafif inişli bir yola girdi. Viraj da hafif eğim de bitmeyecek gibiydi, araba adeta savruluyordu. Eski mahkûm, iki eliyle önündeki koltuklara tutunmuş, içine korkunun karıştığı bir merakla yolu izliyordu. Kavisli bağlantı yolundan çıkıp iki arabanın zar zor sığacağı bir tünele girdiler. Tünelin çıkışında yol bir çatalla ikiye bölündü ve taksi tekrar sağa saptı. Bu kez hafif yokuş ve ilki gibi uzun kavisli bir virajı geçtiler. Ardından yine daracık bir tünele girdiler. Eski mahkûmun başı dönmüştü. Cezaevindeki ilk günlerini hatırladı, o günleri yeniden yaşıyordu sanki. Koğuşuna yerleştirilene kadar gardiyanın peşinden filan işlemler için filan yere, müdürün odasına, oraya buraya sürüklenmişti. Dar koridorlardan geçiyorlar, kutu gibi odalara giriyorlar, bir oraya bir buraya seğirtiyorlardı. Sonunda öyle başı dönmüştü ki eski mahkûmun, bir geçtiği yeri bir daha bulamadığı karmakarışık bir labirentte gibi hissetmişti kendini. Neyin nerde olduğunu öğrenmesi hayli uzun sürmüştü. Durum yine aynıydı. Önce oldukları yerde tam kavis çizmişler, yerin altına inmişler, kısa tünellerden geçmişler -ki tünellerin mimarıyla cezaevi koridorlarını yapanın aynı kişi olduğuna yemin edebilirdi eski mahkûm- sonra bir kavis daha çizmişler, kısacası topaç gibi dönüp durmuşlardı.

Doğal olarak eski mahkûmun yön algısı tümüyle karışmıştı. Neyse ki şimdilik taksi şoförü, tıpkı bir zamanlar gardiyanın yaptığı gibi ona eşlik ediyordu.

Bu sırada taksi oradan girip buradan çıkmış, caminin önüne gelip durmuştu. Eski mahkûm, ne diyeceğini bilmeden baktı şoförün aynadaki yüzüne, sonra:

— Geldik mi, diye sordu saf saf.

— Geldik ağabey, işte cami, geçmiş olsun.

Büyük Cami'nin önünde durup ürkek gözlerle etrafına bakındı. Nice seneler bu camide Kuran öğrenmişti. Aslında evine yakın başka camiler vardı var olmasına ama sırf birkaç arkadaşı için yarım saatlik yolu hiç sayar, taa buralara kadar gelirdi. Kurs bitti mi hocanın gitmesini bekler, sonra musallaya

sıkış tikiş oturup azıklarını yerlerdi. Ardından şimdi üç bloklu sitenin yerindeki çim sahaları aratmayan arsada futbol oynarlardı. Yoruldular mı İhlamurun gölgesinde dinlenir, ardından şimdi alışveriş merkezinin bulunduğu alana doğru koşar, ihtiyar dut ağacında dal kapmaya çalışırlardı. Usanincaya kadar dut yedikten sonra arsanın üst yanındaki çeşmenin suyundan içer, kurnasında nefes tutma yarışı yaparlardı. Ne günlerdi!

Dolduğunu hissetti, boğazına kadar gelen hıçkırıklarını bastırmayacağından korktu. Kendini toparlamaya; etrafa geçmişi değil, şimdiyi gören gözlerle bakmaya çalıştı. Cami duruyordu, musalla duruyordu, muhtemelen yaşına hürmeten sağ bırakılan İhlamur sitenin bahçesinde duruyordu; fakat bunlardan başka bir şey kalmamıştı. Göğe baktı bir ara eski mahkûm, “Şu güneşe bile yabancısın bre ülen...” diye mırıldandı koğuşa sızan kör gün ışığı ile cezaevi avlusunun dikkörtgen açıklığı kadar hür olan güneşi düşünerek. Ruhu daraldı, önce göğsüne bir ağırlık çöktü, sonra kalbinin peş peşe defalarca iğnelendiğini hissetti. Kaçar gibi ayrıldı oradan.

Caddeye çıktığında kendini daha iyi hissediyordu; ruhu ferahlamış, kendisine bir genişlik bulabilmişti. Fakat bu iyi hali pek uzun sürmedi. Hem meydana yaklaştıkça cadde kalabalıklaşmış, yürümek zorlaşmış hem de cadde boyunca gördüğü değişim yine ruhunu mengene almıştı. Önüne bakmadan yürümek imkânsız olduğu halde kendini cadde boyunca sıralanan binaları, dükkânları incelemekten alamıyordu. Bir zaman aktarların olduğu yerde hem geniş hem yüksek iki iş merkezi inşa edilmişti ki bunlar eski mahkûmu adeta sarstı. Eskiden dört beş esnafın sığıdığı yerde şimdi dünya kadar işletme vardı. Filan sigorta acentesi, filan mali müşavir, filan kurs, filan avukat, filan danışmanlık... İş merkezlerinin ilerisinde çok katlı bir otopark, onun ilerisinde bir galeri vardı. Bu yapılar cadde boyunca birbiriyle dip dibe uzanıp gidiyordu. Caddenin diğer yakasında ise hemen hepsi aynı ebatta, mimari açıdan çoğu birbirine benzer, iki sapak haricinde tümüyle bitişik, konut işlevinde binalar bulunuyordu. İki yakası böylece kapatılmış olan cadde bu haliyle bir koridoru andırıyordu.

Eski mahkûm, etrafı incelemeyi bırakmış, gözlerini önüne devirip hızlı adımlarla yürümeye başlamıştı. Cezaevinden çıktığından beri tutsaklık yıllarının öncesinden tanıdık bir şeyler arıyor, fakat her şey ona artık bu dünyanın yabancısı olduğunu söylüyordu. Aksi gibi bir mekân, bir olay, bir akış tanıdık gelirse bu his ancak cezaevine ilişkin bir benzerlikten kaynaklı oluyordu. Mesela şu cadde, hırgürün eksik olmadığı o koridorları andırmıyor muydu? Eski mahkûma bir sorsalar, kokusu bile aynıydı. Ruhu yine mengenedeydi, kalbi yine iğneleniyordu. İyice daralmıştı artık, bu ruh halinden midesi bulanmıştı. Yeniden toparlamaya çalıştı kendini, en nihayetinde bir çıkar yol bulacaktı, bulmalıydı. Bir çıksa şu Uzun Çarşı'ya sanki her şey düzelecekti, belki bir yemek söyler, bir şeyler içer, azıcık dinlenip gücünü toplar ve nihayet bayılıp düşmeden İncirlipe'yi bulabilirdi.

Güç bela, nefesi tıkanmış halde caddenin sonuna ulaştı. Fakat ne aradığı çarşı, ne aradığı lokantalar... Geniş, ama karınca yuvasını andıran insan kalabalığından dolayı ferah olmayan bir başka caddeye ulaşmıştı. Bu cadde araç trafiğine kapalıydı. İki yanında uzanan restoran ve kafeteryaların tenteleri neredeyse yolun ortasına kadar uzanıyordu. Hatta bazı masaların haddini aştığını söylemek abartı olmazdı. Öte yandan caddeye tek kelimeyle curcuna hâkimdi; çatal-kaşık sesleri insan seslerine, binlerce kelime binlercesine, parfümler yemek kokularına karışıyordu. Öyle bir akış vardı ki bu akışa kapılmamak mümkün değildi. Bu caddede her şey zaman gibi yok olmak üzere akıp gidiyordu.

Eski mahkûma gelince o akışın ortasında öylece kalakalmıştı. Bu sesler, bu curcuna, bu açıklık... Cezaevi yemekhanesindeydi sanki. Midesinden yükselen acı suyu güçlkle bastırdı. Evet, yemekhanedeydi işte! Hayır, değildi. Ne pis bir karabasan bu, diye geçirdi içinden. Hay Allah, neredeydi? Nihayet tutukluğunu üzerinden atıp yanından geçen bir gencin kolundan tuttu ve:

— Evladım, Uzun Çarşı mı burası, diye sordu buyurgan bir sesle.

Genç adam boş gözlerle baktı ihtiyara, ne çarşısı anlamında bir işaret yaptı, aldırmandan yoluna gitti. Sonra bir başkasının koluna sarıldı eski mahkûm, bu kez ağlamaklı bir sesle sordu aynı soruyu:

— Hemşerim, Uzun Çarşı mı burası?

— On beş, yirmi sene önce öyleymiş bey baba, şimdi A. Caddesi derler buraya.

— Sen hatırlar...

Sorusunu yarıda kesti. Neyi sorguluyordu ki, neyi öğrenecekti? Bir tek şu soruya cevap bulsa yeterdi onun için: İncirli-tepe'ye nasıl gidecekti? Çünkü bu meydan şayet cezaevinin yemekhanesi değilse yolunu bulabileceği, bildiği, tanıdığı bir yer de değildi artık.

— Peki, İncirli-tepe'ye nasıl çıkarım buradan?

— Öyle bir yeri hiç duymadım.

— Bu Uzun Çarşı'dan çıkardı yolu, şu binanın olduğu yerden çıkardı.

— Maalesef, bilmiyorum bey baba.

Eski mahkûm İncirli-tepe'yi kimsenin bilmediğine kanaat getirene kadar yoldan birilerini çevirmeye devam etti. Aldığı her olumsuz cevapta ruhunun çektiği azap büyüyordu. Sonunda vazgeçti ve caddenin ilerisine doğru yürümeye başladı. Etrafını incelemeyi bırakmıştı, fakat yine de görüyordu caddeyi. Hem

yirmi iki yıl önceki çarşıda yürüyordu hem şimdikinde ve ikisi arasında zerre kadar benzerliğin bulunmadığını acıyla görüyordu. Artık bu şehrin cezaevine gitmeden önce yaşadığı şehir olduğundan bile emin değildi.

Nihayet Uzun Çarşı dediği caddeden bir çıkış buldu ve dar bir sokağa saptı. Bu sokağın bir noktasında kendisini koğuşunda sansa da aldırmamaya çalışarak yoluna devam etti. Otuz adımlık bir merdiveni tıkana tıkana çıktıktan sonra hepsinden daha dar bir sokağa ulaştı. O ana kadar geçtiği yerlerde tanıdık bildik hiçbir şey görmediğini düşündü, fakat bunun üzerinde de pek durmadı. Kendisini sıkıyı bırakmış, bu sayede ruh sıkıntısı biraz olsun azalmıştı.

Yürüdü, yürüdü, sokaklardan en dar olanı onu çıkmazı ile durdurana kadar yürüdü. Ne yapacağına dair hiçbir fikri yoktu. Dizleri artık onu taşıyamıyordu, bu yüzden sırtını çıkmaz duvarına vererek çömeldi. Sinirden gülecek, çaresizlikten ağlayacak haldeydi. Başını kaldırıp etrafına bakındı. Bu çaresizlik, bu kapalı kutuyu andıran sokak köşesi içindeki bir yere dokunmuştu sanki. Birden tüm bedeni kasılmalarla titredi, görüşü bulanıklaştı. Hücredeydi, hiç şüphe yok ki hücredeydi. O kadar dikkat ettiği halde yine hücre cezası almıştı. Birazdan nefesi kesilecekti, emindi, burada kalbi duracak, bu karanlık hücrede ölüp gidecekti. Ayağa kalkmak istiyordu, ayağa kalkmak iyi gelecekmiş gibi hissediyordu. Bağırma duyacaktır gardiyan, aslında bağırıyordu da sesi çıkmıyordu. Hücre demek karabasan demekti zaten. Bir uyanabilse, şu yirmi sene bir geçse, İncirli-tepe'ye bir varabilse...

Birden kendisini hücrede, küçük pencereden içeriye süzülen ölgün ışık huzmelerinin içinde ayakta dururken buldu. "İşte böyledir gün ışığı, hangi koşulda olursan ol, hala yaşadığını ve hala yaşayabileceğini söyler sana. Ne yaramaz ve saygısızdır o, vazgeçmene bile izin vermez, tam bırakacağın esnada yalancı bir umut parlatır ufkunda ve yeniden savaşır bulursun kendini!"

Neredeydi? Hücre... Öyleyse rüya görmüştü, görmemiş miydi? Toparlanmaya çalıştı, gerçekten de mızrak gibi üstüne inen ışık huzmelerinin içinde ayaktaydı. Evet, hücredeydi. Hayır, değildi. Bu karanlık, bu koku... Sahi, bu ışık nereden geliyordu? Döndü; sokağın sonunda, çıkmaz duvarının hemen yanından ve binaların arasından yukarıya doğru tırmanan dar, eski, betonu kırık dökük bir merdiven gördü. Yoksa gördüğünü mü sanmıştı? Binaları geçemeyen güneş, tüm ışığını bu merdiven boşluğundan akıtıyordu. Yoksa pencereden mi? Hücredeydi ya! Değil miydi? Binaların arkasında ne vardı? Bu merdiven yukarı çıkıyor... Saçma... Merdivenler zaten yukarı çıkar... Pencere mi, merdiven mi?

Eski mahkûm, karabasandan kurtulmaya çalışır gibi olduğu yerde kıvrandı. Zihnindeki kopuşun farkında olması az da olsa şuurun göstergesiydi, demek hala umut vardı. Kendini zorlayarak merdivene bir adım attı, aynı anda silkindi ölü toprağından ve güneşe çıkan merdivenin basamaklarını ikişer üçer tırmanmaya başladı. Uyanmıştı kâbustan.

İşte İncirli-tepe! Binalar gizlemişti onu herkesten, ama eski mahkûm bulmuştu nihayet. Yirmi iki yıl sonra yeniden İncirli-tepe'deydi. Gözleri yaşardı, aynı anda bir kuşku yokladı zihnini, ölmüş müydü yoksa? Hayır, yaşıyordu. Buradaydı; elli yıl önce olduğu gibi, yirmi iki yıl önce olduğu gibi yine buradaydı.

Eski mahkûm en uçta, tüm ihtişamıyla duran ihtiyar incir ağacına doğru yürüdü. Yürürken inanamayan gözlerle etrafını inceledi. Sanki her şey tanıdıktı burada, sanki İncirli-tepe zaman durmuş, hiçbir şey değişmemişti. Şu taş yirmi iki yıl önce aynı yerdeydi, şu fıstık ağacı hiç yaşlanmamıştı, ya şu salıncak... Eski mahkûmun kulakları uğuldamaya başladı. Ayakları yorgundu, kolları yorgundu, kalbi yorgundu. Fakat asıl ruhu yorgundu.

Yıllar önce O'nun için kurduğu salıncığa oturdu. Ayaklarıyla hafifçe ittirdi kendini ve aheste sallanmaya başladı. Gözleri uzakta bir noktaya takıldı, ama aslında hiçbir şey görmüyordu. Birden yıllardır tuttuğu hıçkırıklarını salıverdi. Ağladı, ağladı... Düne, bugüne, yarına... Ağladı, ağladı...

ŞEHİR ADIMLAYAN HİKÂYELEER ÖYKÜ YARIŞMASI İKİNCİSİ

MEHMET RUTKAY AÇIKGÖZ

ZEMHERİ

İkinci vakti Beyoğlu'nda -başka yer yokmuş gibi- hep gittiğimiz bir sahafta buluşmak üzere randevulaşmıştık. Ya da kitap mağazası mı demeliyim bilmiyorum. Eski bir taş bina. İki katlı, ferah, ayakaltı bir yer. Cadde üstü de diyebiliriz. Bitişindeki fırıncıdan caddenin ortasına saçılan susamlar, kapı önünü her nevi kuş için bir cazibe merkezi haline getirmiş. Gelip geçenlerden, güvercinlerin uçup konmaları biteviye tekrarlanıyor. Kuşların her biri susam uğruna kabareci olmuş.

Her zamanki gibi erkenciyim. Kitap kokusu eşliğinde sahafa gelenleri dikizleyerek zihnime yeni kabuklar dikiyorum. Lafını uzattıkça uzatıp arada iç çekerek, şiir okur gibi konuşanlar mı, hiç kimsenin sorusu ya da herhangi bir talebi olmadığı halde birden Orta Çağ'dan, Sartre'dan, İbn-i Arabi'den bahsederek bilgisini satmak isteyen akıl kethüdası kimseler mi?

Büyük şairlerden, koca yazarlardan, artistlerden, aktrislerden tanıdığı olanlar da yalınkılıç edalarıyla mutlaka laf arasında -bu meşhurları çok yakın tanırlarmış gibi- isimlerini afişe ediyor. Cüneyt'le Beşiktaş'ta balık yemişler, Cemal'le vapurda martıya simit atmışlar, Attila'yla bir eyleme karışmışlar falan...

İşte, geldi arkadaşım. İki selam hoşbeş derken 'Nasılsın?' sorusuna bile dümdüz cevap vermeyi zül sayarak 'Lâyük olduğumuzdan iyiyiz' gibi romantik cümleler kuruyoruz. Şiir yazarların, şiir yazarlarla vakit geçirmesi gerektiğini, aksi takdirde şiir kabiliyetinin yavaş yavaş ölebileceğini falan konuşuyoruz.

Arkadaşım melâmî meşrep bir protesttir. Sekiz yıldır karşılık bulamadığı imgesel bir aşkın peşinde perişandır. Hali benden beter ama işçileri sever. Kapitalizm diyor; çok acımasızmış. Güçsüz olana merhamet etmiyormuş sermaye sahipleri. Altta kalanın canı çıkıyor, ezilen ezildiği yerde bağlama çalıyormuş.

- Yahu arkadaşım lütfen, sen sulusepkenli bir Orhan Kemal İstanbul'undan mı sesleniyorsun halka?

Çocuk işçiler, tenceresi boş evler, kirasını ödeyemeyen gecekondu göçmenleri, cebren ters yola

girmiş kadınlar... 'Önce ekme' diyor; 'Önce ekme!' Eee bizde açız, işsiziz. Ne olacak halimiz? Ben de hiçbir şeyi beğenmezmişim ama kılım da kıpırdamazmış. Hassasiyetim mi kabuklaştı ne?

Hep öyle olur. İki yazar kılıklı bir araya geldi mi böyle beylik laflar da havada uçuşur. Hayata karşı mustarip cümleler, şiirsel sövgüler, politik simalara çatmalar, belediyeyi yermeler... Hiç olmadı kuşların bile eski kuşlar gibi uçamadıklarını iddia eder dururuz. Sonra içimizden biri ontolojik ızdırabıyla şöyle tumturaklı laflar eder mutlaka.

- Eskiyor; yüzümüz, sözümüz, sesimiz, nefesimiz anbean eskiyor. Eriyor; zamanın karşısında ömrümüz, temmuz güneşinde buz kalıbı gibi eriyor.

Bizim sahaf dostumuz Cevat abi, gevezenin tekidir. Ruh hali bazen Rus filmleri gibi olsa da Amerikan filmleri gibi müthiş atraksiyonlu gevezelikler yapar. İnsanları tesiri altına almasını çok iyi bilir. Onun da ayrı bir hikâyesi var. Başka bir hikâyede anlatacağım. Dedi ki: 'Biri var. Güzel bir şeyler anlattı bana geçenlerde. Hikâyecisin belki yazarsın. Çağırayım mı?' dedi. Dedim ki 'Olur abi, dinleyelim. Zaten yazamıyoruz epeydir.' Neyse ki yakınlardaymış. 'Yirmi dakikaya orda olurum' dedi.

Uzun boylu, çatık kaşlı, soğuk yüzlü, ağırkanlı birisi. Ciddi desem değil, asabi desem değil. Hayattan bakaloryasını almış gibi. Dar, kırmızı kazağı ve yuvarlak gözlükleri hiç yakışmamış. Elim adamın avuçlarında kayboldu. Fırıncının küreği gibi elleri var. Neyse ki gülümseyince yüzü açıldı biraz.

Kendi dükkanımış gibi çay söyledim hemen. Çay söylerken Cevat abiyle gözlerimiz çarpıştı. 'Oğlum' dedim çırağa; 'Cevat abiye de bir çay çek.' Bıyık altından gülümsedi. Gülümsemesinden cesaret alıp -bizde yiyelim diye- 'Çayın yanında kuru pasta yer misiniz?' diye sordum adama. Cevat abi dişlerini göstererek gülmeye başladı. İlanihaye o pastaları yedik çayla beraber. İki arada bir derede sordum sorumu. 'Muhterem' dedim.

- Cevat abi, Zemheri diye birinden söz etti, hikâyesi nedir?
- Benim değil eşimin hikâyesi, yolda o da varmak üzeredir.

'Le havle' çektim içimden, işin yoksa onu da bekle. Eşi gelene kadar konuştuk epey. Nahif bi adammış be. Ben de herkesi severim hemen böyle. Güvenme öyle herkese, güvenme.

Eşi de geldi. Krem rengi trençkot, hâkî yeşili iskarpinler, iri gözler, aklarını örtmediği saçları. Zarif bir kadın. Hikâyesini yazarsam ismini yazmayacağıma söz verdim. Bir iki espriyle kendimi de sevdirdim. Anlatmaya başladı.

Anlatacağım hikâye baca temizleyicisi Zemheri'nin hikâyesi. Gerçek adının ne olduğunu bilmiyorum. Ona neden Zemheri denildiğini de. Halatı ve demir dikenli fırçasıyla 'Baca temizlenir, baca temizlenir' diye diye, bütün şehri dolaşırđı. Sesi, erkek sesine yakın ve çatallaşarak boğulan bir hüznle doluydu. Sesinden dolayı onu erkek sanan çocuklar vardı. Sadece sesinden değildi erkek sanılması. Dış görünüşünün de bu hissede payı vardı. Saçları daima alabros traşlı, başı hep kasketliydi. Yazın pantolon, gömlek üzerine cepken çeker, kışın aynı kombine ek siyah bir kaban giyerdi. Bu kabanı sadece iş yaparken çıkarırdı.

Soranlara 'İki kızım var, birinin adı Gece, diğerinin adı Gündüz'dür, onlar benimleyken her yol bana düzdür' diyordu. Kızlarını hiç kimse görmemişti. Aslında anlattığı hiçbir şeyin karşılığı yok gibiydi. Daima boşluklarla bakışır, hiç kimselerle konuşur, nihayet zahirde bizatihi kendiyile cebelleşirdi. Bu cebelleşme nöbetleri genelde başını sallama, itiraz ederken elini kaldırma şeklinde somutlaştığı gibi bazen yüksek sesle konuşma, manasız ve öfkeli bağırtilar kıvamında da vücut bulurdu. Kendi cümlelerine muhalif olmak da üstüne yoktu Zemheri'nin.

Halk arasında en belirgin delilik alametlerinden biri kendi kendine konuşmak olsa da Zemheri'nin deli denmeyecek kadar tutarlı tarafları da vardı. Ninem ahalinin aksine Zemheri'nin hareketlerini tutarlı ya da tutarsız diye ayırmaz onu kendi tabiatıyla kabul ederdi.

- Anne, babanız?
- Altı yaşındayken trafik kazasında vefat ettiler.
- Başınız sağ olsun. Kardeşleriniz?
- Tek çocuğum. Zaten dedem ben doğmadan vefat etmiş. Anne, babamdan sonra ninemle yaşamaya başladım.

Zemheri ev boş olduğu için sık sık bizde kalırdı. Zaten onu bu kadar yakından tanımamın sebebi hem ninemle olan dostluğu hem de çoğu kere bizde kalmasıydı. Akşam vakti bize gelince ninem, onun bizde kalmak istediğini anlar, ilk önce karnını doyurur sonra çatı katında, incir ağacının yanındaki kongöç odasındaki yerini hazırlardı.

Evet, evimizin ikinci katında, lataların birleştığı yerden gün yüzüne bir yol bulmuş, arsız mı arsız bir incir ağacımız vardı. Beslenecek ne toprağı ne de suyu vardı ama delirmiş bir hırsıyla büyüyordu. Ne kadar kesilirse kesilsin, bir o kadar gür çıkıyordu inatla. Ninem incirin bu inatlığına yakıştıрма yapmak için incire, 'Firavuninciri' diyordu. Bu hıdayinabit incirleri kimseye yedirmiyor, 'Bunlar ifrit tohumudur' diyerek, incirleri çöpe atmak yerine dedemin mezarına gömüyordu.

Sırrını kimsenin çözemediği bu incir ağacı, tahminlerime göre kökünü, evimizin katları arasında amut görevi gören bir çınar tomruğuna oturtmuş ve gider borusundan sızan damlalarla besleniyordu. Her kesildiğinde daha çok büyüyor, kollarını çatıya kadar uzatıyordu. Hasan Sabbah'ın fedaileri gibi sinsi sinsi kiremitlere sızmak üzereydi. Belki de sızmıştı da haberimiz yoktu.

Gören herkesin bu incir ağacı hakkında kendine göre bir tahmini, uydurduğu efsanesi ve kutsiyet atfettiği ritüelleri olduğu gibi Zemheri'nin de bu incir ağacı hakkında bizatihi inanışları ve izahları vardı. Ona göre bu incir ağacı dünyadaki bütün annelerin gözyaşından besleniyordu. Yılda iki üç kere verdiği incirler ise annelerini dünyanın çığırağına terk ederek ölen çocuklardı.

Zemheri, ağacı kendine benzetiyordu. Doğan incirleri de kızlarına. Bu yüzden incirleri almak için ninemle sürekli tatlı tatlı atıştırlardı. Hangi anne çocuklarının diri diri mezara gömülmesini ister ki? Bu hesaba göre dedemin mezarı Gece-Gündüz ölüleriyle doluydu.

***

1984'ün ilkbaharında, birbirine bitişik altı ahşap ev, baca yolunda biriken is sonucu birbiri ardına tutuşarak yanmıştı. Yangın tam çam ormanlarına sıçramak üzereyken kıl payı kontrol altına alınmış, böylece daha büyük bir felaketin eşiğinde gazel okunmuştu. Külfetli hasarlarla beraber iki kişinin öldüğü bu yangından sonra halk arasında haklı olarak hat safhada bir tedirginlik başlamıştı. Başka bir felaketle karşılaşmamak için 1984'ün sonbaharında bütün konak sahipleri bacalarını itina ile temizletmek için sıraya girmişlerdi.

İlçenin en büyük konağı, şer-i mahkemede sigaya çekilen eski bir Osmanlı paşasının konağıydı. Hükümet konağı olarak kullanılıyordu. Bu nice gözlere nazar olmuş muktedir konağın bacasını temizleme işiyse yine şehrin en iyi baca temizleyicisi Zemheri'ye verilmişti. Zemheri, baca temizleme işinde bu konakta en az beş kaymakam eskitmişti. Dolayısıyla konağın gizli bölmeleri dahil bütün esrarına hâkimdi.

Önce şöminenin ağzına bir muşamba yapıştırdı. Sonra salona is kaçmasın diye şöminenin önüne bir sofraya açtı. Halatı ve koni şeklindeki demir dikenli fırçasını alıp çatıya çıktı. Bacanın ağzını iyice temizledikten sonra fırçasını baca yolundan aşağıya sarkıttı. Her takıldığında 'Ya Hâk' deyip halatı kendine çekiyor sonra baca açılın diye daha sert bırakıyordu.

Kaymakam konağının bacasını titizlikle temizledikten sonra muşambayı söküp, sofrasını topladı. 'Dumanı iyi çekiyor mu?' diye özel kalem sekreterine şömineyi yaktırması gerektiğini söylemişti. Şömine yandıktan sonra, ahşap ceviz oymaların arasından duvara yansıyan gölge figürlerini izlemeye

koyulmuştu. Dumanın çekip çekmemesi bahaneydi biraz. Kaymakam konağı onun için bir hayal mutfağıydı. Gün akşama dönmüştü ve Zemheri, ateşin gölge dansıyla baş başa, gözlerini yine boşluklara dikmişti...

Biraz yaklaşayım ateşe. Gevşeme Zemheri. Şuraya otursam sekreter bir şey der mi? Kendine gel! Yok canım ne diyecek? Nasıl da dans ediyor gölgeler? Nasıl da güzel.

- Zemheri çay içer misin?
- Zahmet olmasın.
- Ne zahmeti. Hem dinlenirsin biraz. Dur hallettireyim hemen.

Zemheri zaten çay teklifini bekliyor gibiydi. Deri koltuğa oturacak kadar kendini önemli hissedemediği için gözüne kestirdiği tahta bir sandalyeye oturmuştu. Konağın hademesi çeyizlik bardaklara benzeyen kristal işlemeli büyük bir bardakta getirdi çayı. Garipsedi. Böyle bir bardakta daha önce hiç çay içmemişti. Ne kadar yıkasa da geçmeyen isli elleriyle bu şatafatlı bardağı kirleteceğini düşünüyordu. Tutmakla tutmamak arasında tutuyordu bardağı. Yaşayıp yaşamamak arasında yaşamaya çalıştığı gibi.

Sekreter, deri koltuğa oturmuştu. Gayet tabiiydi onun deri koltuğa oturması. Layık olmak hissiyatı diye düşündü Zemheri. Sonra deri koltuğun karşısında bir başka deri koltuk varken neden tahta bir sandalyeye oturduğunu sorguladı. Yaşadığı şeyin mahcubiyet mi, misafir adabı mı yoksa bir nevi eksiklik hissi mi olduğunu kavrayamadı. Ateş ahşap oymalarla dans etmeye devam ediyordu.

Sekreter, deri koltuğa iyice yayılmıştı. Bu rahatlığının sebebi neydi? 'Beni kendine yakın görüyor herhalde' diye geçirdi içinden. Sonra sekreterin bu hareketinin nezaketten uzak olduğunu, görünüşün, nezaketle ilgisi olmadığını düşündü. Sekreterin takma kirpiklerine, fönlü saçlarına, kırmızı rujuna ve uzun tırnaklarına baktı. Sekreterin keskin parfümünü içine çektikçe, ezilmiş kadınlığını sorguluyordu.

Baca temizlerken kırılır bu tırnaklar. Olmaz, uzatamam. Saçlarımı da uzatamam. Kirlenir. Uzun saçlarımı da özledim ama. On yedisinde miydim en son? Evet, annen öldükten... Tamam hatırlatma. Bari parfüm sık evden çıkınca. Bu dumana hangi parfüm dayanır.

Sekreter stiletosunu soymuş, deri koltuğun kenarında ayak parmaklarını kremle ovmaya başlamıştı.

- Benim küçük oğlan seni erkek sanıyor Zemheri. Niye uzatmıyorsun saçlarını?
- Aman sekreter hanım. Boş verin.
- Bitlendiğin için mi kesiyorsun saçlarını böyle?

Her öfkelenildiğinde alın damarları görünürdü. Öfkelenildiği kişiye karşı nezaketini son ana kadar korur fakat iş çıkmaza girdiğinde öfkesine yenik düşmemek için orayı terk ederdi. Sekreter işi iyice çıkmaza sokuyordu.

- Sekreter hanım yeter! Darlamayın beni.
- Ayak tırnaklarını kesiyo musun kız? Doğru söyle.
- Yeter ama. Kalkın kızlar gidiyoruz.
- Ne kızı Zemheri? Ne diyosun sen? Yine tırlattın ha.

***

Ninem yaşlı olduğu için kapıları hep ben açardım. Gelen Zemheri'ydi. Suratında müstehzi bir tebessüm vardı. Başımı okşadı. Salona çıktık.

- Merhaba Belkıs Hanım? Nasılsın?
- Merhaba Zemheri. İyiyim şükür. Hoş geldin. Sen nasılsın?
- Bende iyiyim.
- Açıdır. Yemek hazırlayayım sana. Geç otur sen.

Zemheri sesini çıkarmadan oturdu. Bu açım demenin sessiz haliydi. Biz yemeğimizi yemiştik. Bu akşam açılan ikinci soframızdı. Ayıp olmasın diye biz de oturduk. Sofrada mevzu kon-göç odasının yanındaki incir ağacına gelmişti yine.

- Belkıs Hanım iki tane taze incir vermiş bizim ağaç. Allah'ın adını verdim o incirleri bana ver. Gömme kızlarımı kocanın mezarına.
- Ne kızı Zemheri. İncir bu incir. Nerden çıktığı belli değil. Yenmez bu. Ben sana incir alırım pazardan.

Ninem sofrayı topladıktan sonra lâl kesilmiş gibi hiç konuşmadan karşısına geçip izledi onu. Zemheri, ninemin elini öpmek için müsaade istedi. Ninem hiç konuşmadan verdi ellerini. Avuç içinden öperek;

- Hakkını helal et Belkıs Hanım. Çok yoruldun benim için.
- Öyle şey mi olur Zemheri. Ne demek? Helâl olsun tabi. Sen de helâl et.

Derin nefeslerle çatı katındaki incir odasına çıktı. Gece yarısını az geçe çatı katından sesler duymaya başladım. Kiremitlerden yükselen adım sesleri hiç susmuyordu... Korkudan uyuyamıyordum. Ninem neden uyanmıyordu? Merdiven gıcırdadı. Sokak kapısı açıldı. Kapandı. Ninemin odasına koştum.

Yatağın tersinden yorganın altına girdim. Ninemin sağ bacağına sarıldım. Ninem yine uyanmadı. Vücudu soğuktu.

Sabaha karşı, kızıl bir renge boyanmıştı bütün şehir. Hükümet konağı yanıyordu. Bu gece kimseye uyku yoktu.

- Uyanın ahali! Yangın var!

Yorganın altından başımı çıkarıp, pencereye baktım. Sabahın alacakaranlığında beyaz dumanlar, çam kozalakların patlama sesleri, çığlıklar, ağlamalar... Yanık çam kokuları odama sızmıştı. Evlere de sıçramıştı yangın. Ellerimle de ayaklarımla da sarıldım nineme. Bu kadar gürültüye rağmen nasıl da mışıl mışıl uyuyordu?

Sekreter yorganı açtı. Ninem hâlâ uyuyordu. Bir adam ninemin sağ tarafına oturmuş Kur'an okuyordu. Kadınlar ağızlarını örtmüş ağlıyorlardı. Sekiz on kişi vardı odada. Kimileri halıya ayakkabıyla basmışlardı. 'Ayakkabı ile basmayın, ninem kızar' dedim. Yerimden kalktım, oturttular. Bi daha kalktım. 'Tuvalet' dedim. Yukarı kata çıktım. Zemheri yoktu. İncir ağacı da.

ŞEHİRİ ADIMLAYAN HİKÂYELER ÖYKÜ YARIŞMASI ÜÇÜNCÜSÜ

İLHAN GÜNAY

YILDIRIMSPOR

Akşamüstleri, okul çıkışında ölesiye top oynar, hava kararınca sığırcık kuşlarının telaşıyla evlerine koşarlardı. Laf olsun diye değil, gerçekten ölesiye...

Kışın en soğuk günlerinden birinde, okul çıkışı önemli bir maçları vardı: Bayrak maçı yapacaklardı. Daha da önemlisi, rakip takımla aralarında çözülmemiş bir sorun olmasıydı. O yaşlardaki problemler matematik dersinde sorulanlardan daha zor olurdu ve çözümler kara tahtada değil, boş aralarda veya sokak aralarında aranırdı. Aslında çözüm bulmak gibi bir dertleri de yoktu. Çünkü takım olmak için ortak amaçlar kadar ortak problemlere de ihtiyaç vardı. Çoktan seçmeli şıklar arasında doğru cevabın daima "hiçbiri" olduğu anlamsız problemler...

Bayrak maçları genellikle üç veya dört takım arasında yapılan turnuvalardı. Ödül doğal olarak Türk bayrağıydı; kenarları püsküllü, üçgen şeklinde küçük bir bayrak... Bazen de bir takım diğerine "bayrak maçı" teklif ederdi. Bu tarz teklifler aslında üstü kapalı bir meydan okumaydı. Ya daha önceki maç haksız bir penaltıyla kaybedilmiş ya da maçın ortasında kavga çıkmıştır. Mahalle maçlarının değişmez kuralı olarak aleyhinize verilen her penaltı haksızdır. Sonuç olarak; geriye görülecek bir hesap kalmıştır ve mutlaka ödenmelidir. Altmışlı yıllarda oraların raconu böyleydi ve racon önemli bir şeydi.

Raconu anlamak için oraları tanımak lazım.

Onlar Pertevniyal'in orta kısmında okuyan mütevazı halk çocuklarıydı. Kolejli çocuklar gibi değildiler. Ayrıca uzak mahallelerden öğrenci taşıyan "okul servisleri" henüz icat edilmediğinden, "oralar" da Aksaray ve çevresi oluyordu. Ortaokulun üç sınıfında; A ile başlayıp P harfine kadar giden şubelerin her birinde, tümü erkek, en az doksan öğrenci vardı. Sonuçta okul bahçesi teneffüslerde kimsenin kaçamadığı bir hapishane avlusuna dönüyordu. Bahçe kızsız oyunlarla işgal edilmediği için küfür ve kavgada alabildiğine özgürdüler.

Aynı sınıfta okuyan çocuklar bile birbirlerini pek tanımazlardı. İsim soyadı gibi teferruat sadece resmi kayıtlarda geçer, sıradan çocuklar hariç, çoğu namlarıyla bilinirdi. Bunlar dış görünüşten veya yaptığı bir falsodan dolayı kazanılan lakaplardı. Bir de otomatik konan isimler vardı. Gözlüklü bir çocuk kendisine ilk günden "Gözlük" veya "Dört göz" deneceğini bilirdi.

Okula başladığında Gözlük'ün ilk tanıştığı kişi Nuri'ydi. Nuri, lakap edinecek kadar ortalıkta dolaşmayan bir çocuktur. Bu tipler genellikle çalışkan olurlardı. Kavga etmez, top oynamaz, okuldan kaçmaz, hasta bile olmazlar, sadece kendilerine benzeyenlerle arkadaşlık ederlerdi. Anneleri öyle tembih etmişti. Karşı grubu oluşturan "haytalar" da diğer haytalarla takılırlardı. Onların anneleri sözlerinin dinlenmeyeceğini bilirdi.

İyice kısa ve iyice zayıf, ufak tefek bir çocuktur. Onu gören, "Uslu çocuk," derdi. Haytaya benzer bir hali yoktu. Fakat Nuri hariç, bütün arkadaşları o gruptandı. Nuri ve sokak hiçbir zaman aynı cümleye sığmadığı için, geriye haytalar kalıyordu. Akıldan yana sorunu yoktu. Onun sorunu sokağı sevmekti, ama serseri değildi. Yoksa serseri miydi? Her neyse, hepsi de sokakta tesadüfen birbirini bulan altı arkadaşları: Gözlük, Deve Vefa, Yamuk Orhan, Orhan'ın kardeşi Arap, Goril ve yalnızca Faik... Maça çıkmak için bu sayı yeterdi. Yedek lüzumsuz bir kadroydu.

Teneffüslerde zamandan kazanmak için okulun bahçesinden dışarı çıkmıyorlardı. Favori oyun futboldu. Çevredeki arsalar büyük çocuklar tarafından işgal edildiği için tatil günlerinde de okula gider, maç yaparlardı. Hayalleri Lefter gibi penaltı atmak, Mikro Mustafa kadar hızlı, Metin Oktay gibi kral olmaktı. Top bulamazlarsa eski gazete kâğıtlarını iyice bürer, ipe bağlayıp top yaparlardı. Takım filan yoktu. Topun arkasında bir aşağı bir yukarı koşar, nereye olduğuna bakmadan, topa veya birinin kaval kemiğine, tüm güçleriyle vururlardı. Kaleyi okulun duvarına çizmişlerdi. Uzaktan bakan, okuldan hiç aldıklarını zannederdi.

Cam, çerçeve derken, bir gün bahçede top oynamak yasaklandı. Yalnız top oynamak değil, okul saati dışında bahçeye girmek bile yasaktı. Bu önlemler (bütün yasaklar gibi) onları sindirmek şöyle dursun, tam anlamıyla gaza getirdi. Okulun haytaları çeteleşti. Kısa zamanda bahçeye girmenin yolları bulundu. Bahçeye sızmak, en az top peşinde koşmak kadar heyecanlıydı. Fakat müdür bey bahçeyi haytalardan temizlemeye kararlıydı. Önce duvarlar yükseltildi. Yetmedi, demir parmaklıklar eklendi. O da işe yaramayınca parmaklıklara dikenli teller sarıldı. Önce cam kırıklarını deneseydi daha etkili olurdu. Bu, müdürün son çabasıydı, her şeyi yapmış olmanın huzuruyla (!) devreden çıktı. Bahçe onlara kalmıştı. Zaferlerini topu havaya dikerek kutladılar. Top çatıya kaçtı. Yuvarlanıp aşağı düşsün diye beklediler, düşmedi.

Engelleri aşmak çocuk oyuncağıydı, onlar da zaten çocuktur! Tükürünce geçen birkaç kesikle bahçeyi yeniden teslim aldılar. En zoru yeni top bulmaktı. Her takımın "topu olan çocuk" kontenjanı vardı. Nedense onların kontenjanı bir türlü dolmadı. Topu olan çocuklar kapışıldı gitti. Çeteler toplandı, kurallar belirlendi. Siz de oynayın veya oynayabilirsiniz demediler. Zaten demiş olsalardı fazla kibar olurdu. Yamuk bozuldu; "İttiredin bu hıyarları," dedi.

Affedersiniz, hıyarların onlara yan baktıkları gün karar verdiler; her şeyi kendileri yapacaklardı. Sağ ellerini üst üste koyup, altı el, tek yürek, üç heceyle üç kere “Yıldırım,” dediler, böylece takım oldular.

Aksaray'dan Fındıkzade'ye giden tarafta, omuz omuza duran, eğri büğrü, renksiz ve zevksiz bir sürü bina arasında, yanacağı günü bekleyen ahşap bir ev vardı. O zamana kadar yıkılmamış olması bir mucizeydi ve bunun tek sebebi iki yanındaki kâgir binaların istemeden verdikleri destekti. Alt katındaki kunduracı dışında diğer iki katta oturan yoktu. Kısacası evin hiçbir köşesi yaşanacak gibi değildi. Ön cephesi bir pencere genişliğindeydi. Bu pencere yaz kış kapalı durur, camı tamamen kırılmış olduğu için açmaya gerek kalmazdı. Uzun zamandır bu binanın ikinci katını gözlerine kestirmişlerdi. İlk istihbarat Arap'tan gelmişti. Önceleri sırf heyecan olsun diye gizlice girip saklanıyorlardı. Kunduracının umursamadığını fark edince o mezbeleliği resmen mesken tuttular. Deve Vefa kapıya çakısıyla “Kulüp” yazdı, daha doğrusu kazıdı. Gözlük, Mithatpaşa Stadı'nın yerini, Şehzadebaşı sinemalarına film için değil, "parça" için gidildiğini o günlerde öğrendi. Artık gözü açıldığı için lakabı değişti, “Cingöz” oldu.

Bir gün okul çıkışı kulübe gidip kös kös oturdular. Keyifleri yoktu. Top olmayınca kimse yüzlerine bakmıyordu. Bir top bulmaları veya almaları şarttı. Karar vermeleri uzun sürmedi: Parayı kendileri kazanacaklardı. Yamuk, “Nasıl?” diye sordu. Takım ruhu masaya üç kere vurdu: “Önünüz bayram, Sirkeci'den maytap, atom, çatapat alırsınız, millete satarsınız...” Fikir hoşlarına gitmişti. Sıra görev taksimine gelince, “Ben parasız hallederim,” dedi Vefa. Devedir filan ama vefalı çocuktur. Bu işleri yapan birisini tanıyormuş, ona borcu varmış. Bedava alır, parasını sonra götürürmüş, vesaire...

Hepsi inandı...

Böylece olay çözüldü. Bayram günü "bayrama gidiyoruz" diye evlerinden çıkıp buluştular. Yalan değildi. Vatan Caddesi lebalep müşteri doluydu. Aralarına dağıldılar. Arada sırada toplanıp paraları saydılar. Top parası çıkar çıkmaz, geri kalan bütün maytapları patlattılar. Takımın adı: Yıldırımspor, formaları beyaz fanilaydı. Deve, “Sonraki bayramda da forma alırız,” dedi. Nasıl olacağını kimse sormadı. Deve Vefa develikten terfi etmiş, gemisini yürüten "Kaptan" olmuştu.

O zamanlar Aksaray'ın tüm ara sokakları ve boş arsaları otomobillere değil, çocuklara aitti. “Boş,” demek fuzuli oldu. Boş olmasaydı arsa denmezdi. İki ağaç dikilmiş olsa park denebilirdi ama çevrede “Lunapark” hariç park yoktu. Orada da çarpışan otomobillerden başka ilgilerini çeken bir şey görmemişlerdi. Onların iyi vakit geçirmek için lazım olan her şeyleri, yani topları vardı. Gelecek bayram formaları da olacaktı. Daha ne isterlerdi?

Takımlar altı kişilik olduğundan, o yaşların az gelişmişliği içinde, her boşluğa kolayca sığıyorlardı. Bir metre kadar arayla duran iki taş parçası "kale" demektir. Kale vardı ama kaleci yoktu. Sahanın iki yanı duvarsa "taç" olmazdı. Top duvara çarpıp oyuna dönerdi. İlk bilardo eğitimini orada almışlardı. Eski pazar yerinde oynarlarsa sahayla birlikte kale de büyüyor, birisi mecburen kaleci oluyordu. En zevksiz mevki olduğundan bu işi aralarında sıraya koymuşlardı. Direkler göz kararı, üç korner bir penaltıydı. Maçlarda hakem olmaz, olmuş olsaydı bile fark etmez, mutlaka kavga çıkardı.

Sezon ilerledikçe başka gelişmeler de yaşandı. Sezonun eğitim-öğretim yılıyla hiçbir ilgisi yoktu. Topçu tayfası beyaz fanilalarıyla dalga geçince öbür bayramı beklemekten vazgeçtiler. Düzgün bir forma edinmek şart olmuştu. Önce renklerini seçtiler; kırmızı-beyaz olacak, herkes kendi başının çaresine bakacaktı. Takım ruhu zedelenebilirdi ama olsun. Faik, "Formaları giyince ruh geri gelir," dedi. Bu fikir hepsinin aklına yattı. Annesinden öğrenmişti herhalde, okulda böyle bir ders yoktu.

Meşreplerine göre para biriktirmeye başladılar. Kaptan'ın gizli işleri, Goril'in gorillikten ek geliri, Faik'in annesi vardı. Cingöz'ün günlük harçlığı kırk kuruş, otobüs pasosu tek yön on beş kuruştu. Okula giderken otobüse biniyordu. Dönüşte eve kadar koşarsa aynı zamanda antrenman olurdu. Biletçiden kaçarsa on beş kuruş daha kazanırdı. Bunlar babasının duymaması gereken şeylerdi. O yaşlardaki her çocuğun sayılamayacak kadar sırrı vardır. Annesinin pırlantası, aslında topçu haytanın tekiydi ve çok mutluydu. Onun sırrı da buydu.

Maç günü dışarıda kar yağıyordu. Gün boyu sınıfın penceresinden endişeyle bakıp akşam için planlar yapmışlardı. Endişeleri soğuktan değildi. Eve geç kalmak daha korkutucuydu. Dayak cennetten şimdi yola çıksa akşam onlar varmadan evde olurdu. Annesine, "Faik'le ders çalıştık," diyecekti. Annesi sorsa bile Faik'in annesi onu korurdu. Kanatları hepsini koruyacak kadar geniş ve güvenliydi. Tüm takım aynı fikirdeydi. Gözlerinin önünde koruyucu bir melek belirdi. Hepsi aynı anda "Tövbe estağfurullah," çektiler. Bu takım ruhu da fazla oluyordu.

Cingöz'ün cingözlüğü unutulmuş, tekrar "Gözlük" olmuştu. Forması gömleğinin içinde, kramponlu ayakkabılar çantasındaydı. Ek iş olarak top diken, kramponlu (!) ayakkabı imal eden bir kunduracıya yaptırmıştı. Yöntemi basit ve ucuzdu. Birkaç ufak meşin parçasını üst üste koyuyor, birer çiviyle (evden gizlice kaçırılan) eski ayakkabıların tabanına çakıyordu. Bu çivilerin uçları ne kadar ezilirse ezilsin, ayakkabıların içine girmesi kaçınılmazdı.

Maçı yaptılar. Bütün maç boyunca kar yağdı. Soğuktı. Hem dondular hem tere battılar. Donlarına kadar ıslandılar. Kim hangi kaleye gol attı, kaç gol atıldı sayamadılar. Göz gözü görmüyordu. Gözlük o hırsıyla ölesiye koşmuş, ayağına batan çivilerin acısını toptan çıkarmıştı. Saate bakan kimse yoktu.

Bayılıncaya kadar koştular. Tam anlamıyla ölesiye bir maçı... Gözünü açtığında sıcacık bir evdeydi. Aksaray'da, Faik'lerin evinde...

Akşamları top oynadıklarını sadece Faik'in annesi bilirdi. Maç erken biterse, bazen onlara gider, terlerinin soğumasını beklerlerdi. Faik'in annesi onlara sütlü kakao yapardı. Bazen sırf kakao içmek için uğradıkları da oluyordu. O akşam Gözlük yorgunluktan bayılınca Kaptan onu sırtlayıp Faik'lere kadar taşımıştı. Tabii diğerleri de arkalarından. Faik'in annesi hepsi için güvenilir limandı. Sorgusuz sualsiz onları kabul edeceğini bilirlerdi. O gün de öyle olmuştu. Uyandığında kolonyayla bileklerini ovuyordu. Faik çantasından gözlüğünü çıkarmış, başucuna koymuştu. Burnuna sıcacık kakao kokusu geldi. Eve döndüğünde vereceği cevap hazırды. Yalan da değil; "Faiklerdeydim, çok kar vardı. Annesi ısrar edince kalkamadım..."

O sene maç tamamlanmadan okul tatil oldu. Gene görüşürüz, kulüpte buluşuruz diyerek sarıldılar. Beşlik çaktılar, omuzlarına vurdular, birbirlerine dirsek attılar, yapacak başka bir şey kalmayınca birer birer dönüp gittiler. O sırada bunun son görüşmeleri olduğunu bilemezlerdi. Gözlük'ün babası Ankara'ya tayin olmuştu.

Yıllar sonra yolu Aksaray'a düştüğünde, kapalı pazar yerinin oralarda, tesadüfen Orhan'la karşılaştı, "Yamuk!" diye seslendi, cevap gelmedi. Görmeyen gözlerle bakıyordu. Mahallenin eski bakkalına, köşedeki simitçiye sordu. Orhan uyuşturucuya alışmış, bir-iki yıl sonra okulu bırakmış. Kardeşi çekmiş gitmiş, bir daha görülmemiş. Hasan'ı birileri bıçaklamış. Babası okuldan almış. Faikler İstanbul'dan ayrılmış. Vefa bir mafya işine karışmış, kim vurduya gitmiş, ölmüş. Okuldan başka bir tanıdık yüz görmeye çalıştı. Birisinin onu tanıyıp hepsinin yalan olduğunu söylemesini istiyordu. Yalan da olsa hemen inanacaktı.

Top oynadıkları yerlere gitti. Okulun bahçesine ilave bina çıkılmış. Ortada bahçe kalmayınca futbol yasağı da (otomatikman) kalkmış. İki çocuk kibar kibar basket atıyorlardı. Ara sokaklara girdi çıktı. Ne boş bir arsa ne de top oynayan çocuklar vardı. Bolca araba, insanın üstüne gelen apartmanlar ve yokluk sırasına girmiş ahşap evler arasında dolaştı. Birkaç fotoğraf çekti. Adamın teki sinirle üzerine yürüyüp neden fotoğraf çektiğini sordu. "Çekerim," dedi, "Burası benim mahallem..." Ortaokul yıllarına döndü: "Pertevniyal," dedi, "Top oynardık," diye ekledi. Adam parmağını gözüne sokar gibi bir hareket yapıp gitti.

Okulun etrafında bir tur attı. Bahçeyi çevreleyen yüksek duvarların üstünde, demir parmaklıkların arasına sıkışmış bir top gördü. O da Gözlük'ü gördü. Gözleri ışıldadı. "Burada hapis kaldım," dedi. Meşin ve el yapımı, usta işi bir toptu. Muhtemelen maçın en heyecanlı yerinde (bir şut),

demirlerin arasına girmiş, maç da o anda sona ermişti. Topun sahibi ya oraya çıkamayacak kadar korkaktı ya da çok parası vardı. Akli olmadığı kesindi!

Aksaray meydanını yeraltı çarşısı yapmak için oymuşlar, sonra üstünü doldurmuşlar. Okulu, Valide Camii, velhasıl özlediği ne varsa çukura gömülmüş. Caminin önündeki açıklığın bir yanı "WC," öbür yanı işporta pazarı olmuş. Bir taksiye atlayıp Yedikule surlarının dibindeki yeşil sahaya gitti. Şoför bostanları aradığını zannetti, "İleride," dedi. O parasını uzatıp, "Burası," dedi. Yani orası olmalıydı. Arazi eğri büğrüydü ama top oynamayı en sevdikleri yerdi. Sur boyunca defalarca gidip gelmesine rağmen orasının neresi olduğunu bilemedi. Sahil yolu genişlemiş, her taraf kazılmıştı. Metro geçecekmiş. Tekrar Aksaray'a döndü. Kulüp binasını bulamadı. Alt kattaki kunduracı, ikinci kattaki anılarla birlikte yok olmuştu. Faiklerin evine yürüdü. Hemen tanıdı. Pencerelele bakıp tanıdık bir yüz görmeye çalıştı, göremedi. Hava soğuk değildi ama yaşlılıktan olacak, içi titredi. Mazide kalan bir anne dokunuşunun rahatlatıcı hissiyle kendine geldi, derin bir nefes aldı. Kakao kokusu bekliyordu, egzoz kokusundan başka şey alamadı. Ne yapacağını bilemeden öylece kalakaldı. Kapı açılrsa hemen üçüncü kata çıkacaktı.

Kısa bir tereddüt yaşadı. Gitsem, akşamüstü tekrar gelsem diye düşündü.

Gitti ve bir daha geri dönmedi.

ŞEHİRİ ADIMLAYAN HİKÂYELER ÖYKÜ YARIŞMASI MANSİYON

ŞÜKRÜ ÜNALAN

ZAMAN AVCISI

Sıcaktan bunalmış bir halde kaldırımları saya saya gidiyordum. Yanımdan gelip geçenleri umursamadan kaldırım taşlarına bakarak yürümeye devam ettim. Şehrin can alıcı noktasında biraz duraksadım. Hafifçe başımı kaldırdım. Yorulmaya başlamıştım. Biraz soluklanacak bir yer aramak için sağa sola bakındım. Caddenin sonunda görünen kocaman salkım söğütler vardı. Oraya doğru gitmek istiyordum ki saat kulesi gözümün önünde belirdi. Hızla gelen arabaların arasından geçerek bu dev zaman göstergesinin yanına gittim. Bu kule koca bir sütun gibi karşımda duruyordu. Ne olduğunu anlamadığım bir şey, beni bu şehrin en uzun kadim zaman tanığına götürmüştü. Kendimi bir saat kulesinin dibinde oturmak için yer ararken buldum.

Uzunca bir saat kulesiydi. Koyu kahverengi taşlarla örülüydü. Taşların hepsi aynı büyüklükteydi. Taşların tepesinde, kulenin son noktasında, çatısında kurşundan levha vardı. Levhanın altında büyükçe bir çan vardı. Kulenin kocaman ahşap kapısı adeta zaman makinesinin girişi gibiydi. Sadece geriye gidebilen bir zaman makinesi... Kulenin zaman sayacında yarışan akrep ve yelkovan, anın hemen geçmişe dönüştüğünün resmiydiler. Kapının üzerinde paslanmış bir kilit vardı. O da bu zaman çarkının devinimlerinden kendine düşeni almıştı. Muhtemelen gri olan rengi artık kulenin taşlarıyla uyum içerisindeydi.

Zaman sayacını tepeden tırnağa süzdüm. Belli aralıklarla dizilen taşların aralarında yedi tane çukurluk vardı. Bir anlam yüklemek gerekir miydi? Göğün yedi katını mı temsil ediyordu? Bilemiyordum. Karanlık merdivenleri aydınlatan yedi küçük pencere de alt alta sıralanmıştı. Bir şaheseri incelerken yorgunluğumun daha da belirginleştiğini hissediyordum. Ayaklarım artık beni taşımak istemiyordu. Biraz nefeslenmek için koca bir çınar gibi duran saat kulesinin gölgesine oturdum. Taşlar güneşi kestiği için burası oldukça serindi. Bir yandan dinlenirken diğer yandan yoldan geçenleri izliyordum. Bir asırdan daha yaşlı bu koca devin kanatları altında bir huzur iklimi, bedenimden ruhuma bütün benliğimi sarıverdi. Sırtımı yasladım ruhsuz ve soğuk görünen taş duvarlara. Gözlerimi kapatıp derince bir nefes aldım. Bir daha, bir daha... Bütün şehri içime çeker gibiydim. Bu şehirdeki geçmişimin tınlarını arıyordum aslında. Her şeye rağmen değişmeyen tek şey karşıdaki fırından gelen buram buram taze ekmeğin kokusu. O koku, zaman penceresinden bakınca geçmişin elemlerini bile özlemle yad

ettiriyordu. Fırın bu kuleyle akran sayılırdı. Bu meydanın en yaşlı iki yoldaşıydılar. Biri zamandan çalışıyordu diğeri damaktan.

Gözlerimi açmadan bu şehrin en büyük tanığının gölgesinde serin hülyalara daldım. Ben bir saat kulesi olsaydım, bu meydanda yaşanmışlıklara dair neleri aktarırdım? Görmeyen ve bilmeyenlere neleri haykırırdım? Gizli sevdaları aşkar ederdim. Sevdaya sevdalananların da buradan gelip geçtiğini anlatırdım. Bir gönüle nelerin sığabileceğini, tertemiz duyguların nasıl olduğunu tüm aleme duyururdum. Yüreği yaralıların hasret türkülerini dinletirdim. Hayal iklimlerinde gezerken bir koku beni kendime getirdi. Mis gibi tahinli çörek kokuyordu. Çöreğin ağır ağır yayılan kokusu bana kadar gelmişti. Bana sanki bir şeyler anlatmak istiyordu bu yandıkça yaşayan fırın. Yanarak yaşamak onun var olma kavgasıydı. Tıpkı benim gibi... Olduğum anda kalmak mı, dönüşüp değişerek geçmişe gidebilmek mi, tükenerek var olabilmek mi? Değiştirip dönüştürme evreni olan bu fırın, odunu ateşe, ateşi küle, unu hamura, hamuru ekmeğe dönüştürerek var olma savaşını hep kazanıyordu. Ne zamanki kor alevler, köz ve kül biterse bu ateş bağımlısı da o zaman yok olurdu. Asırlık zaman sayacıyla yana yana bu şehrin yaşanmışlıklarına, sevdalıklarına şahitlik yapmıştı. Ekmek almaya diye çıkan kaç gönül yangının buluşma noktası olmuştu. Belki de bana öyle geliyordu. Bu serin ve engin hülyalara dalmaya birlikte başlamak istiyormuşçasına taze pişmiş ne varsa onun buharıyla kokusunu dört bir yana yayıyordu.

Fırından gelen farklı rayihalar kendini hatırlatsa da kule bu şehrin en eskisiydi. Bu mekanın asıl sahibi olduğunu çok geçmeden ortaya koydu. Saatteki çan vurmaya başladı. Çan sesi gelir gelmez irkildim. Tam kendimi bu şehrin iki eski dostu arasında bulmuşken gözlerimi açtım. Ardından on bir çan sesi daha geldi, hem de kulakları çınlatırcasına. Gün ortasındaydık. Kulenin kadim gölgesine sığınıp oturmak bana iç huzurumu buldurmuş sayılırdı. Şehrin tek büyük caddesinin kaldırım taşlarını ağır adımlarla sayarak buraya kadar gelmiştim. Kenti ikiye bölen bu cadde boyunca yürürken ne kimsenin farkındaydım ne de birisinin umurunda. Bir abide gibi şehrin göbeğinde bulunan zaman avcısı bu durumumu fark etmişçesine beni kanatlarının altına aldı. Saydığım kaldırım taşlarından sonra farkında olduğum en önemli şeydi bu kule. Bir ara salkım söğütlere gözüm ilişse de bu taştan dev bir şekilde beni zamanının girdabına alıverdi.

Sırtımdan ayaklarıma doğru bir serinlik sessizce yayılmaya başladı. Kulenin taş duvarları bütün benliğimi etkisi altına alıyordu. Sırtımı bu dilsiz tarihin taşlarına sıkıca dayadım. Ayaklarımı gövdeme doğru çektim. Hafif bağdaş kurar bir halde oturdum. Kafamı kaldırıp gözlerimi dikerek kulenin en tepesine doğru baktım. Olduğundan daha ihtişamlı görünüyordu. Çanın titreşimlerini hala hissediyordum. Tam karşımda kent meydanı vardı. Şehrin göbeğinde etrafı ağaçlarla çevrili büyük bir meydan, ruhsuz ve kocaman bir boşluğun içinde... Yanında kimsenin kalmadığı yalnızlığa mahkum bir insan gibiydi. Belli dönemler dışında kimsenin uğramadığı bu bomboş düzlüğün üst kısmında asırlık

amların altına kurulmuş bir çay bahçesi vardı. Meydandan sekiz on metre yüksek bir yerd. ay bahçesinin en güzel manzarası ağaçların arasından görülen saat kulesiydi. Bu kule asırlık ağaçlardan bile yüksekti.

Kulenin dibinden etrafı gözetlemeye devam ediyordum. Şehrin yaŐam alanı olan yerleri bir avcı kuş edasıyla szyordum. İnsanları o Şehre bağlayan yaŐanmıŐlıkların bulunduğu, sevdalıkların ve ilk bakıŐların gerçekleŐtiĐi bu yerler beni, bana anlatıyordu. Bu kocaman meydanın bulunduğu yerde eskiden ahşap konaklar vardı. Kimisi ikişer, kimisi üçer katlıydılar. Çocukken gördüklerimi hayal meyal hatırlıyordum. Şimdi yerle yeksan olup gittikleri bu yerde yaŐanmıŐlıkların üstünden bir silindir gibi geçen bu meydan vardı. Meydanın etrafındaki ağaçlardan bazıları o konakların bahçe sınırlarındaki ağalardı. Varlıktan hiçliği giden bir halin yansımasydı bu meydan. Kimler, o konaklarda neleri yaŐamıŐtı? Onlar da bu zaman avcısına sığınıp benim gibi bir arayıŐ içinde olmuŐlar mıydı? Belki.

Gözlerimi tekrar kapattım. Kendimi hiliğimin kollarına bırakırcasına yaslandım geriye doğru. Aslında hiçliğin boŐluĐuna düŐmeye de burada başlamıştım. Onu ilk gördüğüm yer bu saat kulesinin yanıydı. Karlı bir kiŐ günüydü. Zamanın buz keŐtiĐi bir yerd burası. Zaman avcısına aklar düŐmüŐtü. O da elleri lacivert paltosunun cebinde kulenin kar beyaza brnmŐlĐne hayran hayran bakıyordu. O, kuleyi ben de onu izliyordum. Bu Şehrin en kadim tanığı bu anlara eşlik ediyordu. İ sesimle konuŐmayı bir anlığına bıraktım. Geçmişin hüzünle buruŐmuŐ sayfalarını tekrar tekrar amanın bir anlamı yoktu.

mrmn bu kentte törpülenmesini gören zaman avcısının i sesini duyar gibi oldum. Taşlar dile gelmiŐ, sanki kulağıma bir Şeyler fisildiyordu. Kapalı olan gözlerimi daha da sıkıca bastırdım. Bu hlyadan uyanmak istemiyordum. Bakalım bu koca dev bana neler anlatacaktı? Kulenin taşları içimden ne geçirsem onu duyar gibiydi. Bir film izler gibiydim. Zaman avcısının gözünden geçmiŐte yolculuğa başladım. Eski konakların onun en eski dostları olduklarından başladı anlatmaya. Gün doğumundan gün batımına kadar aynı kaderi paylaŐmıŐlar. O döneme doğru götürdü beni.

Konağın insanları günün ilk ıŐıklarıyla uyandılar. Konağın avlusunu ve çevresini temizlediler. Konağın sahiplerinden çalıŐanlarına, yaŐlılarından çocuklarına herkes aynı anda uyandılar. Bir nefeslik ömrün gelip geçiciliğini anlamıŐasına günün aydınlığında yaşamak üzere uyanmıŐ gibiydiler. Herkes bir işin ucundan tutuyordu. Kulenin bakıcısı da bu konaklardan birinde çalışıyordu. Sabah uyanır uyanmaz kulenin ahşap kapısındaki kocaman kilidi beline bağlı oğlan anahtarla açar, kulenin içindeki kıvrımlı taş basamaklardan dne dne yukarı çıkardı. Zamanın yoldaŐları akreple yelkovanın yolculuğunda bir sorun olup olmadığına bakardı. Eski ama her gün yıkadığı paçavra bir kumaŐ parçasıyla tıkır tıkır sesler çıkaran çarkların tozunu almayı asla unutmazdı. Zamanın tozlar arasında durup kaybolmasına izin vermiyordu.

Zamanın tozunu alan genç adamın babası Aziz Efendi de hem konakta çalışır hem de saat kulesinin bakıcılığını yapardı. Zaman da babadan oğula miras kalmıştı. Sokağın köşesindeki konakta yaşıyorlardı Aziz Efendi ve oğlu. Şimdiki meydanın olduğu bu alanda üç büyük konak vardı. Kulenin hemen yanındaki konağın genç kızı ve kulenin bakıcısı genç, sabahın ilk ışıklarının aydınlattığı bir seher vaktinde aşık olmuşlardı. Zaman ağacı da sayılan kule, bu sevdaya tanık olmuştu. Konaklar da sevdalıkları da tarihin karanlık sayfalarında yok olup gittiler.

Yanarak yaşayan ateş evi yine kendini hatırlattı. Fırında çeşit çeşit börekler, çörekler, pastalar, poğaçalar sırasıyla pişerdi. Sıra simit ve poğaçaya gelmişti. Kavrulmuş susam kokusu yayılmaya başladı bütün caddeye. Köşe başındaki bu asırlık fırından gelen enfes kokulara kapılıp gitmiştim. İlk defa bir kış günü kulenin dibinde gördüğüm lacivert paltolu güzel kızı, ikinci kez bu fırında görmüştüm. Bir ramazan günü iftara yakın bir saatte pide kuyruğunda beklerken iki sıra önümdeydi. Bu sıra hiç bitmesin, pideler hiç pişmesin, iftarın habercisi o top hiç patlamasın istiyordum. Uzun saplı, geniş ağızlı küreğiyle fırına sürekli pide atan fırıncının yerine geçmeliydim. Zamanı fırıncının küreğine koyup fırında yakarak bu an dışında kalan bütün zamanı yok etme hayalim devam ediyordu. Gözlerim kapalı olsa da geçmişe ve bu meydana dair yaşanmışlıkları görebiliyordum.

Kulenin iç sesi daha fazla o günlerde kalmama müsaade etmedi. Kendisi de özlediği o günlere gitmek istiyordu. Giderken de gittiği her yere beni de beraberinde sürüklüyordu. Zaman yolculuğumuza fırından başladık. Fırın bugünkü yerindeydi. Nerdeyse aynı halde duruyordu. Şu an etrafını saran kocaman beton yığınlarına inat köşeyi kimseye kaptırmamıştı. Fırının yanında o dönemlerde şekerçiler, peynirciler, yüncüler, yorgancılar, semerciler, kasaplar, küçük ama nefis lezzetler sunan lokantalar yan yana aynı evin çocukları gibi diziliydiler. Şimdiyse silueti değişmiş bu şehirde o günlerin tanığı bu iki eski dost kalmıştı. Geçmişin bu yaşlı tanıkları, ilk gençliğini özleyen ihtiyarlar gibiydi.

Bilinmezliklerin içinde savrulmaya başlamıştım. Film kopmuştu bir anda. Gözlerimi yine açamadım. Şehrin kayıp mazisinden içeri girmiştim bir kere. Geçmişin boşluğunda, yaşamın acımasızlığında kaybolup gidenleri görmeye çalışıyordum. Bu hazin yolculukta kendimi arıyordum. Sırtımı yasladığım dağ gibi zaman avcısı beni bu hayallerin peşinden götürebilirdi. İnsanın şu kısacık ömründe bir anlık huzuru bulduğu yerlerin silinip gitmesi ne kadar acı bir durumdu. Önce mekanlar, ardından yaşanmışlıklar kaybolup gidiyordu. Ne mekana tutunabiliyordum ne de zamanı durdurabiliyordum. Üzerine su dökülmüş fotoğraf gibiydim. Bir kısmı yok olmuş, hiçbir albüme, hiçbir çerçeveye konmayacak olsa da başucu kitabı olarak görülen bütün romanların da vazgeçilemeyen ayrıcalığı olarak kalabilecek bir fotoğraf.

Kulenin tam karşısındaki konak camından bakan bir kız gördüm. Anlaşılan şerit sarmaya devam ediyordu. Film kopmamıştı. Köşedeki konağın geniş ve iki kanatlı kapısı sonuna kadar aralandı. Siyah bir çizme kapıdan dışarı çıktı. Kapıyı bol gacırcu sesler çıkartarak kapattı. Saat kulesine doğru yöneldi. Belindeki kocaman anahtarı çıkardı. Anahtar parlıyordu. Ne bir pas vardı ne de bir leke. Kapıdaki kilidi açtı. Kilidin rengi gerçekten de griymiş, dedim kendi kendime. Kapıyı hemen açmadı. Yavaş hareket ediyordu. Yönünü tam karşımdaki konağa doğru döndü. Konağın camından bakan kız kule kapısındaki uzun boylu delikanlıya bakıyordu. Camda görünme nedeni de kapının kilidinin yavaş yavaş çıkarılmasının hikmeti de belli olmuştu. Çok geçmeden kapı açıldı. Delikanlı tıpkı konağın kapısı gibi bu kapıyı da kapattı. Ağır ağır kulenin tepesine doğru çıkıyordu. Ayak sesleri önce azalmaya sonra da duyulmamaya başladı.

. Derinlerden ruhumu okşamaya başlayan hoş bir nameyle irkildim. Gözlerimi açıp açmamakta tereddüt ettim. Hayatın gerçekliğinde mi, hayalin serkeşliğinde miydim? Bu sorunun cevabını arıyordum. Güzel bir ses, yaşadığım bu şehrin ağız özelliklerini de yansıtarak şu nameleri söylüyordu:

Yüce dağ başında biter ot olur
Sevdaya yelenin akli kıt olur
Bir güzel de sevdiğinden ayrılrsa
Ölene dek yüreğine dert olur

Türkünün sözleri de söyleyeni de beni etkilemişti. Fırının karşısından, caddenin diğer köşesinden gelen sese doğru yöneldim. Çok derinden söylüyordu bu türküyü, hem de her sözünü yaşarmışçasına. Gözlerimi açmadan sesin geldiği yöne dönüp biraz bekledim. Köşedeki dükkan eskiden çalgıcıların bulunduğu ufak bir kıraathaneydi. Çıraklar ustalardan bağlama, cümbüş, keman gibi birçok çalgıyı çalmayı öğrenirdi. Bir çeşit müzik okulu burası. Tamamen doğaçlama bir okuldu, aynı yaşadıkları hayat gibi. Şimdi ise burası sadece kahvehane. Şu anda mıyım, geçmiş zamanın kuytusunda mıyım? Bilemiyordum. Cesaret edip gözlerimi açamadım. Bugüne dönmekten korkuyordum.

Gözlerimi açtım. Ne güzel bir ses ne de hoş nanelere eşlik eden bir çalgıcı vardı. Caddenin karşısındaki kahvede insanlar bir yandan çaylarını yudumlıyor, diğer yandan oyunlarını oynuyorlardı. Buranın büyüsü bozulmuştu. Efsunlu geçmişe yolculuk sona erdi. Bağdaş kurarak oturduğum yerden yavaşça kalktım. Ona teşekkür mahiyetinde önünde hafifçe eğildim. Fırın tarafına geçtim. Fırın küreğine yine bir şeyler koymuştu. Zamanı yine küreğe koyup yakamadan yürüdüm. Kahvenin önünden olabildiğince yavaş geçmeye çalıştım. Bir türkü tutturana olurdu belki. Ezgisinin tınılarıyla beni kendime getirecek bir türkü...

Adımlarımı hızlandırmaya başladım. Cadde bitti. Şehrin en büyük yapısı olan Büyük Cami ve caminin girişindeki tarihi çeşmeye geldim. Çeşmenin soğuk suyundan avucumu dayayıp kana kana içtim. Değişmeyen tatlardan biri de bu çeşmenin suyuydu. Yol ikiye ayrılıyordu. Çeşmeye, yüreği yanıklara su verdiği için teşekkür ettim. Birkaç adım attıktan sonra minarelerden gelen ezan sesiyle irkildim. Günün bitimine nasıl geldiğimi anlayamadım. Zaman avcısı bu günü de avlamıştı.

Yeni yanan sokak lambalarının yarı aydınlığında yürüyordum. Şehrin kaybolan yüzleri gibi son sokak lambasını geçene kadar yürüdüm. Şehrin son evleri de geride kalmıştı. Karanlığın en kara noktasında durdum. Artık bu şehirde bulamadığım yaşanmışlıklarımı geride bırakıp karanlığın dehlizlerinde kaybolmak istiyordum.

ŞEHİRİ ADIMLAYAN HİKÂYELER ÖYKÜ YARIŞMASI MANSİYON

HATİCE MERAKLI

PÜRTELAŞ ZEYTİN EFENDİ

O doğduğunda bütün taşlar yerinden oynamıştı, kendisine yalnızca olanları izlemek düştü. Bir de harabeye dönen mabedin temellerinde gezinmek. En son, çatı yerine koydukları, yanı başından ebegümece fişkiran o taşı da birilerinin götürdüğü söylendi kendisine. Düşünmekten kendini alamadı, merakını yenemedi Pürtelaş Zeytin Efendi.

Niçin kaldırmış olabilirlerdi? Kim ne yapacaktı senelerin minaresinin kaidesinin en güzel taşını? Diğer aile fertleri ise bu hususta pek suskundu. Sorduğunda gündelik koşuşturmalardan fırsat bulamadıklarını ya da taşın peşine daha önce giden olmadığı için yolu bilmediklerini belki de korktuklarını söylerlerdi. Bahanesi olanın istikbali olabilir mi diye söyleniyordu Pürtelaş Zeytin Efendi.

Konuyu açtığı herkes, sözü sonunda aynı yere getirir, aylar önce boynunda yeşil siyah atkısı olan bir adamın, elli dört plaka bir Şahinin bagajına koyup götürdüğünden bahsederlerdi. Arada bu işe çözüm bulmalı diyecek olsa, karşısına saniyesinde ördükleri olur mu canım hiç öyle! duvarı çıkar, tırmanmak da pek kolay olmazdı. Sonunda toz kaldırmadan meseleye vakıf olmanın yolunu Boşboğaz Ceviz Efendide buldu.

Merak ediyordu, eski minarenin kaidesi bir şehirden diğerine nasıl götürülür ve ne işe yarardı? Zira büyük büyük dedesinin zamanında yerine yerleştirmişti onu Kılıç Ali Paşa caminin inşaatında kâtiplik yapan Pürtelaş Hasan Efendi. Dönemin en şaşaalı camilerinden birinin inşaatında çalışmanın verdiği tecrübe ve hevesle sonradan kendi adıyla anılacak boğaz semtine mütevazı bir cami inşa etmişti. Fakat işte bugün kaidesinin küçük bir taşına bile tamah edenler vardı.

Salyangoz gibiydi insanoğlu, geçtiği yerde elbet bir iz bırakırdı. Pürtelaş Zeytin Efendi kimsenin peşine düşmediği bu sorunun cevabını bulabilir, kendisi ile diğerleri arasındaki farkı apaçık ortaya koyardı. Düşünce çalışmadan sonra geldiğine göre, önce düşünmesi gereken bilgileri toplamalıydı. Odun olmadan ateş yakılmazdı nihayetinde. Boşboğaz Ceviz Efendi'den ki büyük amcası olur, şahinin rengini, plakasını, arkasında bulunan Örumcek Adam çıkartmasını dahi öğrendi ve sonra harika bir plan hazırladı. Sakarya'ya gidecekti, yarım dünya mesabesindeki Sakarya'ya, Orhan Gazi diyarına.

Aile fertlerinin meşguliyetini epeyce artıran martın nisana yolculuğu başlamak üzereydi. Coşkusu gizleyerek kendisini yuvadan dışarı attı, mahalleyi turlamaya çıkmışcasına yolun karşısına geçti. Caminin harap bahçesinin yanında yükselen ucube binaya müstehzi bir bakış fırlattı. Aşağılarda Tophanenin incisi Kılıç Ali Paşa'nın kubbesi parlıyordu. Galaport'a yeni bir Kruvaziyer yaklaşmış, içinden inen ablaların parıltısı Galata kulesini aydınlatmıştı. En öndekinin kucağındaki skotişin kibri, İstanbul'un yedi tepesini aşacak cinstendi.

Telaşlı adımlarla salındı sahil tarafına ve kırmızı ışığın yanında durdu, ilgisiz kısık gözleriyle baktı trafik lambalarına, çok geçmeden yanında büyük bir kalabalık beliriverdi. Gelip geçen araçların plakasını gözlemeye başladı. Motorlu taşıt değilmiş gibi şeridinde gitmeyenlere, aralara giren çıkan kuryelere, fren mesafesine dalan köylü kurnazlarına, trafiği görünce dörtlüleri yakıp yan yola girmek için geri geri gelen uyanıklara, zıncı diye durup yolcu alan minibüsçülere, trafik ışıklarında kamera olmadığını bilip kırmızıda geçen taksici tayfasına uzun uzun baktı.

Elli dört plaka gözlüyordu, kırmızı ışıkta durmuş olmalı ve bir de arka penceresi açık bulunmalıydı ki içeriye rahatça atlayabilirdi. Bu esnada İstanbul'un caddeleri yine bildik manzaralar çiziyordu. Derbiden çıkan Beşiktaş taraftarları İnönü stadını boşaltıyor, zaten karışık olan trafik yeni bir hengâmeye daha dalıyordu. Beklediği fırsat o kalabalığın içinden fırladı. Eski bir Pejo'nun arka penceresini açan ağzı küfürlü bir Beşiktaş taraftarının arabası durdu bir anda önünde. Neuzübillah çekerek atladı şoför koltuğunun arkasına. Maçı kaybetmenin verdiği kızgınlıkla arka koltuğa ışık hızıyla yerleşen Pürtelaş Zeytin Efendiyi fark etmedi bile amigolar kralı. Aynı köpüren dudaklarla geçti Valide sultanı, Dolmabahçe'yi, Deniz müzesini... Barbaros'un kabrine bir kez olsun gelemediğine yandı bir anda. Silkelendi, amacından sapmamalıydı. Yeni heveslerin peşine düşmemeli! dedi kendi kendine. Cevabını aradığı sorular oturtmuştu onu bu arka koltuğa. Bu esnada otomobil Beşiktaş'ı aşmış, Şehitler Köprüsüne doğru yol alıyordu.

Defalarca uzaktan seyrettiği köprünün ayakları tüm heybetiyle karşısındaydı artık. İçinden çılgın atmak geçse de arabadan atılma korkusuyla tuttu çenesini, yaladı bıyıklarını. Allah niyet edenin ve niyetini gayretiyle süsleyenin ayaklarına kâinatı serermiş. Şimdiye kadar hiç bir dedesine nasip olmamıştı boğazı aşmak. Köprüden aşağılara doğru baktıkça gördükleri karşısında küçük dilini yutacaktı. Karşıda Çamlıca Kulesi, az ötede altı minaresiyle kocaman bir cami. Tabi dedi kendi kendine, bizim mescit kaynadı arada, senelere yenik düştü Pürtelaş Hasan Efendinin emeği. Bir kere büyük değildi, mescidi harap olmuştu. Ama olsun dedi sonra, adı kalmış yadigâr, hem Beyoğlu'na hem torununa. Pürtelaş'ın kedisi diyerek sevmişlerdi, caminin kenarında büyük büyük dedesini yemleyenler.

Pürtelaş Hasan Efendi gibiydi kendisi de öyle asil bir sülaleden gelmiyordu. Ne Skotişti ne Şorteyir, ne tüyleri bir karıştı, ne kuyruğu kürklü, alt tarafı sokak kedisi tekirin soyundandı. Adını da Pürtelaş Hasan Efendi koymuştu. Kendi adından ad vermişti kedisine. O isim de miras kalmıştı seninkine. Yaptığı cami de mirastı da onu hesaba katan olmadı. Nice yangınlar, depremler gördü, tadilatlar geçirdi, onlarca caminin bir günde yok edildiği talihsiz zamanlardan geriye arsası ve harap olmuş taşları kaldı.

Bir masal gibi anlatırdı birkaç yüzyıl önceki dedesini evdekiler: Yemeği vaktinde önünde olmazsa sesini çatallatarak mırıldanır, canı istemediğinde Pürtelaş Hasan Efendinin elini tirmalar, heybesinden yemek aşırır, günlerce camiye uğramasa aldırılmaz, döndüğünde sevinçle onu karşılamaz, mart gelince damların müdavimi olur, merak edeni var mı yok mu bilmezdi. Oysa yeni jenerasyon Pürtelaş Zeytin Efendi öyle miydi? Kedileri de dert sahibi kılmıştı şu yeni dünya.

Büyük büyük dedesinin hatıraları gölgesinde geçtiler köprüyü, yetmedi artık mezar taşları dikilmiş olan İstanbul'u. Kocaeli de geride kaldı derken, trafiğin oldukça rahatladığı birkaç dakika içerisinde Beşiköprü tarafından girdiler Sakarya'ya. Tarihi bir cami aradı Pürtelaş, zira kendisi gibi Osmanlı soyundan gelme kediler olsa olsa eski camilerin gölgesinde yaşarlardı. Kendisini en iyi onlar anlardı. Güvercinler de olmalıydı avluda lakin onun konumuzla alakası yoktu.

Aradığımı görürsem çaktırmadan atlarım arabadan diye düşündü ama nafile. Sakarya'da tarihi cami yoktu belki de. Gerçi hakkını yememeli Sapanca'yı geçerken yolun kenarında bir iki eser görmüştü az evvel. Pes etmek yok, çıkacak bir tane diyerek yapıştı sonra cama. Sıra sıra dizili siteler, lüks kafeler, alışveriş merkezleri derken vardılar şehrin göbeğine. Kim bilir hangi aklı evvelin ortaya attığı muhteşem fikirle belediyenin amansızca budadığı çınar ağaçları karşıladı salındıkları Pejoyu.

Mutlaka bir tarihi Uzunçarşısı olmalıydı buraların, yanında da Osmanlıdan kalma bir cami. Sakarya'ydı bu yahu, suphanallah Orhan Gazinin yadigârı. Tüm eski şehirler tarihi, tüm selviler bir minareyi, tüm minareler bir kaideyi ve tüm kaideler bir kediyi eteklerinde taşıyor olmalıydı.

Şuralarda atlayıp birilerine sormalıydı belki de. Eğer bir şeyleri istiyorsan azıcık gürültü patırtı yapsan iyi olur demişti nenesi. Yeni bir kırmızı ışık ve kızdıran ikinci güneşi yetiştirdi imdadına, açılan ön pencereyi kestirdi gözüne ve ne olduysa o anda oldu, müthiş bir titizlikle Çakmaktaş filmlerindeki gibi çevirdi patilerini ve yallah.

Bismillah Bismillah diyen dudaklar bıraktı geriye, ha şöyle toparla ağzını dedi inerken ya da belki uçarken. Işıktan kurtulan bir kırmızı dolmuşun ön farları, eyvah eyvah gitti kedi diyen hayıflanmalar ve son gördüğü Orhan caminin taş minaresi.

Dolmuştan fırlayan bir anne ve gözü yaşlı küçük kızı manzaraya eklendi sonra. Günlerce yattı bir veterinerin yoğun bakımında. Her gün ziyaretine gelen küçük avuçların duaları yetişti imdadına ve onun kollarında attı adımını tek katlı evlerin bulunduğu bir mahalleye. Pencereden seyretti aylarca kaldırımları. Yoksa diye düşündü nazar mı değiştiriyorum kendime? Ne bu böyle aylardır yerden göğü selamlıyorum. Koca bir yaz geçti, sonbahar geldi, bacağına takılan proteze iyice alıştı ve bir sabah pencerenin önünden geçen şeker pancarı traktörlerinin arasında fark etti o şahini, arkasında Örümcek Adam resmi bulunan o mor şahini. Bulduum diyerek bir miyav attı ki az kaldı uyurgezere bağlayacaktı kurtarıcısı.

O şaşkınlıkla kondu önüne sabah kahvaltısı. Gözlerini yumdu, yumuldu mamaya. Aylardır harabelerde fare, kertenkele peşinde koşmuyordu, koşamıyordu; lezzetlerini bile unutacaktı handiyse ama görevini asla.

Artık kararını vermişti, öyle ya en iyi kararlar kahvaltı yaparken verilirdi. Suyunu balkonda içti, balkon da karşı komşunun antresini görüyordu. Gerçi bu şehir bile manzarasını kime gösterip kimden esirgeyeceğini iyi bilirdi. Uyurken bir sabah vakti kadar dingin, kuşlukta bir poyraz kadar hırçındı Adapazarı. Eski devirlerden geriye kalan birkaç fotoğraf gibi hüznü duran karşıdaki pencereden zaman zaman bir fino köpeği bakıyordu. Ne yaptı etti finoyu kızdırdı ve o hırsıyla atlattı sokağa, önce sandalyeye oradan balkonun kenarına derken o da zıpladı yanına. Bir kedi köpek kavgası, bir gürültüdür sardı mahalleyi.

Gökyüzü bazen kedilerin ve köpeklerin de ciğerlerine dolardı. Pisi aklıyla sakinleştirdi finoyu. Sen dedi ağabeysin, bilirsin buraları, eski minare diplerindeki kedileri. Birkaç dakikaya o zıddırık Fino bir kedinin de hali olmuştu. Pürtelaş Zeytin Efendinin patilerindeydi ipleri artık. Meseleyi öğrenmiş, yardım edeceğine söz verirken de, mübalağa ediyorsun demişti Pürtelaş Zeytin Efendiye. İtiraz istemem mübalağa da bir sanattır cevabını alınca kendisinden, birlikte aştılar kentsel dönüşüme uğradığı her halinden belli sokakları ve vardılar Ağa Caminin dibine. Minaresi tarihe kök salmış ulu bir çınar gibi. Gölgesinde Uzunçarşı simit fırını, yine tıklım tıklım, öyle söyledi Hırıbit Fino Efendi. Buraların çevresinde dolanırmış o eski kediler bu bilgiye de vermeyi ihmal etmedi. Ha bir de yüz metre ötesi Orhan Camiymiş, tarihin gözleri oradan izlermiş sokakları. Şehrin nefesiymiş Orhan Cami, tapu senedi, atan kalbi. Onun ezanıyla başlanmış hayat, yanı başında akıp gider, onun musallasında son bulmuş. Şehre bakınca yeniyi eskiyi görürsün ama camiye bakınca sadece cami. Camiler başka memleket diyerek de ekledi ardından.

Rükneddin Pati Efendiden bahsetti tanıştığı simitçi yaverleri, onu dediler Adapazarı'nın kedileri iyi bilir, sever sayar, ziyaret eder. Cuma namazlarında, kandillerde ya da teravihlerde illa ki bir kere

ziyaretine gelir, hayır duasını alır patidaşlar. Eyüp Sultan'ın kervanına katılıp gelenlerdenmiş ataları. Ebu Hureyre'nin kedilerinden birinin soyundan geldiği rivayetler arasında.

Sükûtun heybetini ucuz söz ile satmayanlardandı Rükneddin Pati Efendi. Gönül erbabına has büyük bir nezaketle karşıladı Pürtelaş Zeytin Efendiyi. Tıpkı yoldaki işaretler gibi mürşit yolu gösterirmiş kendini değil dedi.

Pürtelaş Zeytin Efendi ve dostlarını Çark Mesiredeki değirmenin dibinde yaşayan Çürüksulu Pabuç Efendiye yolladı selamlar eşliğinde. Şehrin yeraltı dünyasını ve dahi Şahincilerini iyi tanırdı bu zai muhterem. İlla bir bilgi çalınmış olmalıydı kulağına. İki porsiyon İslama Köfteye çözemeyeceği mesele yoktu.

Gönüller sultanı iki tane de sual hediye etti diş kirası niyetine misafirlerini uğurlarken. Aradığınızı bulursanız bir de bunları sorun dedi nefsinize. Suyun bile akmadan duramadığı dünyada ulaşılmak istenen rıza, aramanın neresindedir? Üzüm salkımı gibi istenilen yere sürüklenenler hakikatte kime tabidir?

Hiribit Finonun yoldaşlığında geçtikleri Çark Caddesi, İstanbul'un kalabalığını hatırlatsa da tarihi tek bir duvarının ya da bir sütunun olmayışı dikkatini çekti Pürtelaş Zeytin Efendinin. Her yer bu kadar yeni olamazdı, olmamalıydı, Orhan Gaziyi geçtim, Abdülhamit Han'ın da bir hatırı kalmamış buralarda diye iç geçirdi. Doksan dokuz depremindeki bir fotoğrafını hatırladı sonra Çark Caddesinin, iyi toparlamış dedi, benim gibi afetzede buralar da. Devasa kavşaklar pek değişik gelse de Çark Suyu Değirmeni oldukça tanıdık geldi kendisine. Dibinde biteviye post bıyıklarını kıvıran Çürüksulu Pabuç Efendi, selamı alır almaz dikildi ayağa, baş göz üstüne reveransıyla dinledi İstanbul Efendisini. Hediye getirilen İslama köfteyi, usulca indirirken mideye, doğu tarafındaki bir varoş mahalleyi tarif etti. Hatta selamın hatırına düştü Pürtelaş'ın önüne. Öyle yalnız ağlamak yok dedi, biz varız beraber gezinip ağlayacağız!

Akşamın darında vardıkları sokaklarda bir kına gecesi manzarası. Herkes, her şey sokakta. Çalgı, cümbüş, yemek, içmek gırla gidiyor. Gelin bir sandalyede duruma uygun giyinmiş, kına yakılacak anlaşılan. Gelin de dâhil herkes, hırsla ve şevkle kendinden geçerek çekirdek çitliyor. Hiç kasmadan, süzüm süzülmeden, kendine yapay pozlar vermeden, gönlünce çitiriyor. En önemlisi de arka tarafta Örumcek Adam çıkartmasıyla meşhur şahin. Az kaldı o da çitleyecek bir avuç.

Kalabalığın arasında Çürüksulu Pabuç Efendiye duyulan sonsuz bir minnet ve öğrenilen sır. Sapanca'daki Bungalov furyasına malzeme olmuş asırların minaresinin kaidesi. Bagajında geceledikleri şahin götürdü kendilerini hedefe. Perestû Caminin yakınlarında mantar gibi türeyen Sapanca manzaralı

taş Bungalovlardan birinin duvarına kondurulmuş. Gle nazır şöminenin Alman sıvasının alınlığında öylece duruyor. Gelen turistlere Instagram fonluğu yapıyor.

Maymun iştahu dedi, şrksulu Pabuç Efendi, birkaç seneye geçer modası, söker atarlar bir kenara.

Minnettar gözlerle kuruldu pencerenin dibindeki sardunyanların kenarına Pürtelaş Zeytin Efendi; Ben çiçeklerin samimiyetine inanıyorum, ister tenekeye ekin, ister en pahalı saksılara, emeğiniz kadar gzelleşiyorlar; dedi.

Harç bitti yapı paydos mu diyorsun yani? Bu kedilerin telaşını anlamak imkânsız! diyen Hıribit Efendiye döndü; kediler telaşlı değil telaşın kendisidir belki de deyiverdi.

En baştan düşünmeli kederimizi hafifleteni, derdimizi eksilteni, müşkül düğümü kesivereni diyerek devam etti. Bir sır daha var, biliyorum sırların içinde; pervazın tozu, kuşun gagası, çiçeğin özü, gln dalgası... Her şey hepsi bir kolaylık icat edecek kadar kuvvetli, cümlesine bir zorluk gerekli. Kahraman olmak için savaş meydanında kılıç sallamak şart besbelli. Kışı sağlam geçiren, toprağa kök salmış minarelerin sedaları bahar geldiğinde daha bereketli. Sema varsa kubbe, siva varsa harç, krs varsa mihrap, lisan varsa kelam, uyku varsa rüya, teslimiyet varsa işaret yanı başında. Bu bana çok şey anlatıyor. Dert benim değil, dert dahi yaratıcının bana emaneti.

"Her zorluğun yanında bir kolaylık var!" diyor, itimadım tam.

ŞEHİRİ ADIMLAYAN HİKÂYELER ÖYKÜ YARIŞMASI MANSİYON

KEVSER NUR KALE

DÖNGÜ

İş makinelerinin gürültüsüyle uyandım. Ne kadar zamandır böyle hatırlamıyorum. Geçen sene bu zamanlarda inşaata başlamış olmalılar. Yaz mevsiminin başlangıcıydı. O gün, mahallemizin karşısındaki ormanda son kez yürüdüğümü bilmeden yürümüştüm. Gün yeni yeni ağarıyordu. Gece boyu örten börtü böceğin sesi, yerini kuş seslerine bırakmıştı. Ormanın içindeki gölette kurbağaların vıraklayışı ta evlerin içlerine kadar yankılanıyordu. O sabah da doğanın cezbedici çağrısına uymuş, erkenden yürüyüşe çıkmıştım. Günün en sevdiğim saatleriydi. Meşe ve huş ağaçlarının yaprakları sabah meltemiyle hafifçe titreşiyor; güneş ışığı incecik dalların arasından süzülerek etrafa ılık ışıltılar saçıyor. Karahindibalar, mavi mine çiçekleri, eflatun çiçekli ballıbabalar ve sarı kır çiçekleri çimenlerin üzerine rengarenk bir kilim gibi yayılmıştı. Tabiatın taç yaprakları yavaş yavaş açılıyor, orman yeni günü coşkuyla selamlıyordu.

Ertesi sabah yine nemli ve bol oksijenli bir haziran sabahına uyanmıştım ama bu defa büyük bir gürültüyle. O gün ormanın yeşil sesi, iş makinelerinin mekanik sesiyle bölündü. Kuşların yuva yaptığı bir çam ağacı dakikalar içinde toprağa devrildi ve onu öbür ağaçlar izledi. Sırasıyla buldozerler, traktörler ve diğer iş makineleri geldi. Ormanın çevresi teneke bir bariyerle baştan başa çevrildi. Bariyerlerin üzerine “Önce İş Güvenliği” yazılı levhalar yapıştırıldı. Sanayi Devrimi'nin koruyucusu olduğunu düşündüğüm çatık kaşlı figür, işaret parmağını tehditvâri bir şekilde bize, masum mahalleliye doğrulttu. İş makineleri aralıksız şekilde çalışmaya koyuldu. Orman, günden güne çoraklaştı ve her yer çölleşerek sarı bir toz tabakasıyla kaplandı. Adını “Doğa” koydukları konutları yapmaya başladılar.

Günlerdir bir kayayı kırmaya çalışıyorlar. Böyle sabahlarda avazı çıktığı kadar bağırması geliyor insanın. Neredeyse sevgili ormanım için yas tutmayı dahi bıraktım. Tek dileğim, şu beyni delen gürültünün bir an önce son bulması. İnsanlar evlerin içlerinde inşaata lanet ediyorlar. Teknolojinin ilerlediğini sanıyordum. Yoksa bir kaya kırıcı, yerin altında büyüklüğü tahmin dahi edilemeyen bir kayayı günlerdir neden kıramasın ki? Galiba orman inatçı çıktı.

Kimi zaman balkonda oturup inşaatı izliyorum. Çünkü izlenecek başka bir şey yok. Ormanımız bizim cennetimizdi. Kendi kendime şantiye sahiplerinin bir cennet tasavvurları var mıdır diye düşünüyorum. Onu eşi benzeri görülmemiş devasa bir şantiye olarak hayal ediyor olabilirler mi?

Onların cenneti, bizim cehennemimiz olmasın? Tanrıları bizim Tanrımız gibi mi? Yoksa beton tanrısı falan mı o?

Günler birbirini kovalıyor. İnşaatta artık sona yaklaştılar. Yüksek katlı konutlar neredeyse tamamlandı. Evlerin aralarına geniş caddeler açıldı, cadde kenarlarına ise dükkan ve kafe olarak tasarlanan yapılar inşa edildi. Bir zamanlar kuşların su içtiği gölet kurutulmuş yerine, önünde havuzlu fiskiye bulunan kocaman bir alışveriş merkezi yapıldı. Komşularla aramızdaki en önemli konu, karşımızda hızla yükselen inşaat oldu. Orman kimilerince çoktan unutuldu. Bazıları konutların çok güzel olduğunu söylüyor. Kimisi de o ayrıcalıklı kentin duvarlarını aşabileceğini düşünerek burnumuzun dibine AVM yapılmasına seviniyor. Aslında mahalleli olarak tüm bu olanlara pek şaşırmadık. Zaten öteden beri ormanın yapılaşmaya açılacağına dair söylentiler vardı. Sanki içten içe karşımızdaki ormanın bizler için fazla olduğunu biliyor gibiydik. Bu kadar oksijeni hak edecek maaşımız yoktu. Yoksulsan sıvalı bir duvara bakabilirsin. Bu, hayatta kalman için yeterlidir. Çocuklar için bir park mı? Mahalle araları yetmez mi ip atlayıp top oynamaya? Yeter, yeter de artar bile. Yine de kimi zaman tabelası kendinden büyük çocuk parkları yapılır buralara da. İki salıncak, bir kaydırak, bir tahterevallili... Biz paşalar gibi yaşarız mahalle aralarında. Apartman merdivenlerine oturur, laflarız. Oksijen istiyorsak şayet saksıda çiçek yetiştiririz; en çok da sardunya. Organik tarım mı? Büyük bir yoğurt kovasına domates biber ekebilme lüksümüz her zaman vardır.

Son zamanlarda yalnız bizim mahalle değil diğer mahalleler, öteki semtler de aynı kaderi yaşıyor. Betonarme yapılar arttıkça artıyor, şehir enine doğru hiç durmadan şişmanlıyor. Elbette bu hale bir günde gelmedi. Kent, on yıllardan beri artan sürekli göçle birlikte yeşil alanlarını günbegün kaybetti. Evvela deniz kenarlarına büyük fabrikalar inşa ettiler, daha sonra insanlar iş için peyderpey şehre göç etmeye başladılar. Toprak kokulu nemli sabahlar yerini sülfür kokulu sisli sabahlara bıraktı; yemyeşil tepeler bir gecede mantar gibi bitiveren gecekonduyla doldu. Eski şehirden arta kalan tarihi mekanlar betonarme yapıların arasında asilce sessizliğe gömüldü. Okuyabilenler için bir nadir eserler kütüphanesini andıran şehrin tarihi havası günden güne değişti. Yapılan istisnâlarla pek çok eser yok edildi. Kepçeler yerin altındaki yüzlerce yıllık toprak künkleri parçaladı, yerlerine yeni hatlar döşendi. Medeniyetler suyla var oluyordu. Kadim şehir de asırlardan bu yana çeşmeleriyle, su yapılarıyla ünlüydü. Zamanla pek çoğu işlevsiz hale geldi. Çıkarılan tüm koruyucu kanunlara rağmen inşaatlar hız kesmeden devam etti. İnsanlar da oldukça değişmişti artık. Bazı çalkantılı siyasi olaylarla toplum yekpare bir orman gibi tarumar edildi. İnsanların arasını da tıpkı şu caddeleri açtıkları gibi açtılar.

Yıllar içerisinde çevre kirliliğine sebep olduğu için fabrikalar; önce şehrin iç kısımlarına, daha sonra civar kentlere doğru kaydı. Köprüler, yeni yollar ve dinlenmek isteyen insanlar için az da olsa parklar ve mesire yerleri inşa edildi. Milenyumda açılan finans merkezleriyle şehir, dünyada en çok

gökdelenin olduğu sayılı megakentler arasına girdi. Ve zenginliği giderek yok olsa da zenginleri sürekli olarak arttı. Onlar için denizi ve yeşili gören yüksek duvarlı, tel örgülerle çevrili kent içinde kentler oluşturuldu. Böylece zengin ve fakir arasındaki ayırım, şehrin tarihinde hiç olmadığı kadar belirginleşti. Halkın çoğunluğu ise iç kesimlerde yaşamlarını sürdürmeye başladı. Birbirine bitişik, kesintisiz, intizamdan yoksun apartman dairelerinden oluşan daracık aralıklı mahalleler, nefes almayı zorlaştıran bir bunaltıcılıkla üst üste yığıldı.

Ara sıra tarihi dokuyla modern mimarinin iç içe geçtiği sokaklarda geziniyorum. Dantela gibi işlenen ahşap bir cumba Fransız balkonlu asimetrik bir eve bakıyor. Bu çapraşıklık, insan yaşamına da sirayet ediyor sanki. Zarafet karşısında kaba bir kütle buluyor. Geleneksel mimarinin ince ve zarif kıvrımlarının yerini sert ve keskin mimari bir anlayışa bırakması gibi insan mizacı da nezaketten kabalığa evriliyor. Kimi zaman sahile iniyorum. Denizin dalgaları bile buruş buruş geliyor bana. O, tüm serveti mirasyedileri tarafından hoyratça harcanan bir ihtiyaç. Bazen şehrin tarihi panoramasının üzerinde aniden iskeleler yükseliyor. Ve o nâzenin silüet bir gökdelen tarafından hunharca deliniyor. Böyle zamanlarda asıl şehre zarar gelmesinden haşyet duyanların kalpleri yaprak gibi titriyor. Şehir, tüm bu olanlara rağmen yufka yürekli bir baba gibi şefkatli kollarıyla herkesi kucaklamaya devam ediyor. Hiçbiri birbirinin aynı olmayan günbatımlarıyla, sonsuz devingen bulutlu manzaralarıyla, usta bir sanatkarın fırçasından çıkmışçasına bakanların kalplerine iyiliği ve güzelliği yayıyor. Aşıklar yüzyıllardır bu sahilde belki de şehrin efsunuyla birbirlerine bir kez daha aşık oluyorlar. Caddeleri bu düşüncelerle adımlıyorum. Eve geç vardığım saatlerde şantiyenin ucunda bir yanıp bir sönen kırmızı ışığa takılıyor gözlerim. Şehir uyumuyor, şantiye uyumuyor ama orman artık uyuyor.

Günlerden bir gün uzun zamandan beri ilk kez iş makinesi sesleriyle değil, sabahın geç saatlerinde kendi kendime uyandım. Hemen tülü araladım. Sarı vinç gökyüzüne asılı kaldığı yerde hareketsiz duruyordu. İnşaat neredeyse tamamlanmak üzereydi. Çok yakında Doğa Konutları'nın yeni sakinleri burayı dolduracak, araç trafiği hiç olmadığı kadar artacak, kulaklarda kentin o bilindik gürültüsü uğuldayacaktı. Ama bunların hiçbiri olmadı. Günler, aylar, yıllar birbirini kovaladı ve inşaat âtil bir şekilde kalmaya devam etti. Mahalleli arasında yapılaşmanın neden durdurulduğuna dair çeşitli söylentiler yayıldı. Kısa sürede hepsi unutuldu. Herkes halinden memnundu çünkü mazide kalan orman, kendinden alınan intikamını alırcasına yeniden son sürat yeşermeye başlamıştı. Her gün karşımda cereyan eden manzaraya bakıp ormanın şahlanışına hayret ediyordum. Önce alışveriş merkezinin önündeki fıskiyeli havuzun içi yağmur sularıyla doldu ve kısa sürede üzeri yosunlarla kaplandı. Sonra bir sarmaşık helezonlar çizerek havuzun çevresini sınıksız sardı. Doğa Konutları'nda doğa, yaklaşan ilkbaharla başkaldırıya hazırlandı. Orman gece gündüz çalışarak ihlamur kokulu bir devrime uyandı. Sümbül, yasemin ve mor salkım kokuları sardı etrafı. Mevsimler yaza dönerken balkon

korkuluklarına çarkıfelek çiçekleri dolandı. Konutlar ta çatılara kadar yeşile boyandı. Delikanlı orman yine birbirine kur yapan kuşların yuvası oldu. Haziranda cır cır böceklerinin sesleri duyuldu. Yosunlu havuzda eski göletin yegâne sahibi olan kurbağalar birer hükümdar edasıyla yerlerini aldı. Bitki kökleri yeşil adımlarla düşman ordusu üzerine yürür gibi coşkun yaprak hışırtılarıyla betonların üzerini görünmemecesine örttü. Ve bir sabah tüm mahallede yeniden iş makinesi sesleri duyuldu.